

ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ԿՐԹԱԳՐԱԴԱՐԱՆ

ՄԱՐ ԶԱՐԳԱՅԱՆՍԻ

ՉՈՐՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ԹԻԻ 161

22 ՕԳՈՍՏՈՍ 1914

ԿՐՕՆԱԿԱՆ ԳԻՏԱԿԱՆ ԵՒ ՏԵՂԵԿԱԳՐԱԿԱՆ
ՇԱՐԱԹԱԹԵՐԹ
ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԷ ՊԱՏՐԻԱՐԿԱՐԱՆԵՒ

ԵՍ ԵՄ
ՔՆՆԱԼ
ՏՈՒՐԻՆ
ԿԵԱՆԻ

ՏՕՒԱՑՈՅՑ

Օգոստ.	23	†	Կիր.	զկ.	Ը. or Վերափոխման :
	24		Բշ.	դձ.	Թ. » »
	25		Գշ.	դկ.	Ս. Յովակիմայ եւ Աննայի ծնողաց Ս. Ասուածածնի եւ Կանանցն Իղաբերից:
	26		Դշ.	սձ.	Պահոց:
	27		Եշ.	սկ.	Սրբոյն Բաբելայ Հայրապետին եւ Եփե սեակերաց նորին: Եւ սրբոյն Պիոնի քահանային եւ Ստեփանոսի Ուլնեցւոյն եւ Աբղիմսիի վկային :
	28		Ուր.	քձ.	Պահոց:
	29		Շք.	քկ.	Սրբոյն Թովմայի առաքելոյն :

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱԲ

Ե Ս Թ Ե Ր

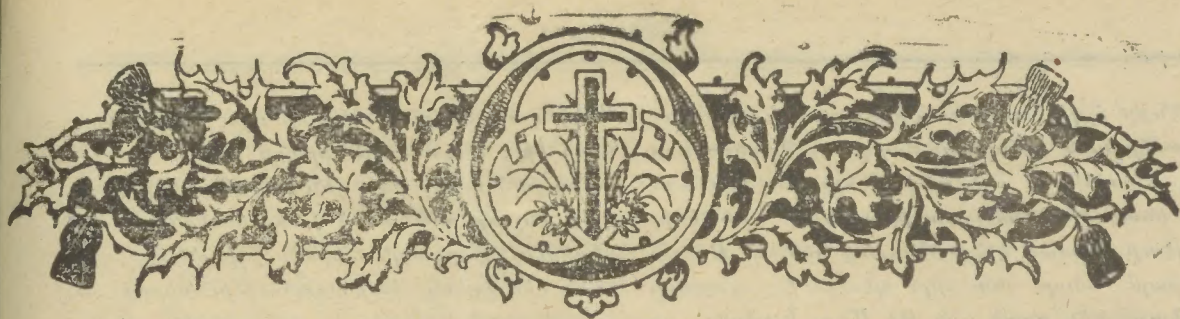
ՈՂԲԵՐԴՈՒԹԻՒՆ ՌԱՍԻՆԻ

Թ Ա Ր Գ Մ Ա Ն Ե Յ

ԽԱԶԻԿ Վ. ԱԹԱՆԱՍԵԱՆ

Տպ. «Կ. Արձագանգ» ի: Դիմ 3 դահլեւան :

Կը վաճառուի Բերա, Պայրամ փողոց Թիւ 5
Կալաթա, Սեղբոս խան Մխիթարեանց գրատունը :

ԿԱԹՈՂԻԿԷ ԱՐՁԱԳԱՆԳ

ԿՐՈՆԱԿԱՆ, ԳԻՏԱԿԱՆ ԵՒ ՏԵՂԵԿԱԳՐԱԿԱՆ
ՇԱԲԱԹ-ԱԹ-ԵՐԹ

Զորոդ սարի 22 Օգոստոս 1914 թիւ 161

«Մերական Բանահայապետն Պիոս Ժ. կր մաղթե որ Կաթողիկէ Արձագանգ շարքաւորերը շարունակէ Հայաստանի կաթողիկէ ժողովրդոց մէջ, մանաւանդ ի գաւառս, փրկարար սուսնալուծի մը կատարել, ի բարգաւաճման կրօնից եւ ի հոգեւոր օգուտ հոգիներու: Այս մաղթանաց արդիւնաւորութեան համար Մերական Հայրն արտագին կ'օրհնէ յիշեալ Շարքաւորերը, ինչպէս նաեւ անոր խմբագիրներն եւ ընթերցողները»:
Նամակ Կարգ. Մէրի սէլ Վալի, առ Ամեն. Տ. Պօղոս Պետրոս ԺԳ. Թեղեման Հայ Կաթողիկէ Պատրիարք Կիլիկիոյ
23 Նոյեմբերի 1912, ընդ 60780 քուսմանաւ:

ԴԵՊՔԷՐ ԵՒ ՍԿԶՐՈՒՆՔՆԵՐ

ԻՆՔՆԱԲԵՐԱԿԱՆ ԿՈՆԴԱԿ

Ն. Ս. ՊԻՈՍ Ժ.Ի

ՍՈՒՐԲ ԹՈՎՄԱՍԻ ՈՒՍՄԱՆ ՎՐԱՅ
ԻՏԱԼԻՈՅ ԵՒ ՅԱՐԱԿՅՈՅ ԿՆՋԻՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

Ոեւէ ճշմարիտ կաթողիկէ չէ համարձակած տարակոյսի ենթարկել հրեշտակային վարդապետին սա վճիռը. «Ուսումներու կարգադրութիւնը կը պատկանի աւելի առաքելական Աթոռին, քանի որ ան է վերակացու Ընդհանուր Եկեղեցւոյ, որուն բարիքը յառաջ կը տարուի ուսումնական ընդհ. կեդրոններու կողմէ»:¹ Մեր պաշտօնին այս մեծ պարտքը

¹ Opusc. contra impugnantes Dei cultum et religionem, c. III.

արդէն կատարած ենք այլուր, յատկապէս 1910, Սեպտ. 1ին, երբ Մեր Sacrorum Antistitum Կոնգրակով, զոր ուղղեցինք եպիսկոպոսներու և երիտասարդ Կղերին կրթութեան հսկելու առաքելութիւնն ունեցող կրօնական Կարգերու ընդհանուր ուսուցիչներուն, անոնց «ա խորհուրդները տուինք. «Ուսումներու գալով, կ'ուզենք և կը հրամայենք բացայայտօրէն որ դասական իմաստասիրութիւնը հաստատուի իբրեւ հիմ սրբազան ուսումներու... Եւ հոս զլիսաւոր կէտը սա է որ դասական իմաստասիրութեան հետեւիլ հրամայելով, այս իմաստասիրութեամբ կը հասկընանք մանաւանդ ա՛յն զոր աւանդած է Ս. Թովմաս Ազուխնացի: Ինչ կարգադրութիւն որ, այս իմաստասիրութեան մասին, Մեր Նախորդը ըրած է, կ'ուզենք զօրութեան մէջ պահել, և, պէտք եղած չափով, կը նորոգենք և կը հաստատենք, և կը հրամայենք որ ա՛յ

մէնքը ճշգիւ պահեն: Նոյն պատուէրը կու տանք նաև կրօնական Կարգերու Պետերուն:»
Որովհետեւ այն տեղ աւելի թովմաս Ագուլնացուն իմաստասիրութեան հետեւիլ պէտք է ըսած էինք, առանց ըսելու թէ մի անգամ անոր հետեւիլ պէտք է, շատերը միտքերնին դրած էին թէ Մեր Կամքին՝ կը հպատակին, կամ, գոնէ, անոր չեն հակառակիր, եթէ առանց զանազանութեան ընդունէին հաստատապէս ինչ որ դասական այս ինչ վարդապետը ուսուցած է իմաստասիրութեան մէջ, թէեւ Սուրբ Թովմասի սկզբունքուն հակառակ ըլլայ այն: Բայց այդպիսիները մեծապէս սխալեցան: Երբ Մենք Սուրբ Թովմասը ամենուն կու տայինք իրրեւ պետ դասական իմաստասիրութեան, ինքնին յայտնի է թէ կ'ուզէինք նկատի առնուլ աւելի անոր սկզբունքները որոնց վրայ իրրեւ հիմնուել վրայ կը հանգչի այս իմաստասիրութիւնը: Արդարեւ ինչպէս որ մերժելի է կարծիքը մի քանի հիներու, որոնք կ'ըսեն թէ հաւատքի ճշմարտութեան համար կարեւորութիւն չունի բնաւ որ մարդ այս կամ այն գաղափարը ունենայ արարածներու մասին, բաւական է որ ուղիղ խորհի Աստուծոյ մասին: Նոյնպէս սրբութեամբ և հաւատարմութեամբ պահել պէտք է Թովմաս Ագուլնացիին կողմէ տրուած փիլիսոփայութեան սկզբունքները, որոնց զօրութեամբ և՛ հաւատքի հետ հիմնալիօրէն համաձայն գիտութիւն մը կը ստանայ մարդ արարածներու վրայ¹ և՛ ամէն ժամանակներու ամէն մոլութիւնները կը հերքուին, ու մարդ կրնայ ստուգութեամբ որոշել ինչ որ Աստուծոյ պէտք է տալ և մի միայն Աստուծոյ², և ամենէն հիմնալի եղանակով երեւան կու գան Աստուծոյ և իր գործերուն միջեւ եղած թէ՛ տարբերութիւնը և թէ նմանութիւնը, զորս Լատերանի Դ. Ժողովը կը բացատրէր սա խօսքերով. «Արարչին և արարածին միջեւ աւելի տարբերութիւն գնել պէտք է քան նմանութիւն»³

Ասկէ զատ Սուրբ Թովմասի այս սկզբունքները եթէ ընդհանուր կերպով և միահամուռ առնուին, ուրիշ բան չեն բովանդակեր բայց եթէ ինչ որ ամենամեծ իմաստասէրներ և Եկեղեցւոյ Վարդապետներուն իշխանները գրած էին իրենց խորհրդածութիւններով և արամարանութիւններով՝ նկատմամբ մարդկային ճանաչողութեան սեփական պատճառներուն, Աստուծոյ և ուրիշ իրերու բնութեան, բարոյական կարգին և կեանքի վերջին վախճանին զոր ձեռք բերել պէտք է: Իմաստութեան այսքան չքնաղ կալուած մը, զոր ինքը հիներէն ընդունելէ յետոյ կատարելագործեց և ճոխացուց իր գրեթէ հրեշտակային հանճարին զօրութեամբ և զոր յատկացուց պատրաստելու, պայծառացնելու և պաշտպանելու¹ մարդկային իմացականութեան մէջ սրբազան վարդապետութիւնը, ո՛չ առողջ միտքը կ'ուզէ որ անտես ըլլայ, ո՛չ կրօնքը կը հանդուրժէ որ անոր ոհմէ մէկ մասը յապաւուի: Մահաւանդ որ եթէ կաթողիկէ ճշմարտութիւնը զրկուի այս հզօր պատուաստէն, զայն պաշտպանելու համար զուր տեղ օգնութիւն պիտի խնդրուի այն ժամատասիրութեանէն որուն սկզբունքները կամ հասարակ են նիւթապաշտօնեան, միսապաշտօնեան, հաւաստաւածօնեան, ընկերփարոնեան և տեսակ տեսակ արդիականութիւններու մոլորութիւններուն կամ անսարակոյս ասոնց ընտ. հակառակ չեն: Որովհետեւ իրօք այն կէտերը, որոնք, Սուրբ Թովմասի իմաստասիրութեան մէջ, գլխաւոր են, պէտք չէ որ նկատուին իբրեւ կարծիքներ, որոնց մասին կրնայ մարդ վիճաբանիլ այս կամ այն իմաստով, այլ իբրեւ հիմեր, որոնց վրայ բնական և աստուածային իրերու գիտութիւնը հաստատուած կը գտնուի. և եթէ ասոնք ոեւէ կերպով վերցուին կամ փոխուին, սրբազան գիտութեանց ուսանողները անհրաժեշտօրէն այլեւս չեն ըմբռներ նշանակութիւնը այն բաներուն որոնցմով Աստուծոյ յայտնած վարդապետութիւնները կը ներկայացուին Եկեղեցւոյ հեղինակութեան միջոցաւ:

¹ Contra Gentiles I. II, c. III et II

² Անդ, c. III և I q. XII art. 4 և q. XV art. 4.

³ Decretalis II Damnamus ergo; ևայլն. cf. S. Thom. quae Disput De scientia Dei art. II

⁴ In librum Beethii, De Trinitate, quast, II, art, 3

Ահա ասոր համար արդէն Մենք ուզեցինք որ ամէն իմաստասիրութիւն և նուիրական աստուածաբանութիւն սորվեցնելու աշխատողներուն ծանուցուի, որ եթէ քոյլ մը իսկ հեռանան, մանաւանդ ընազանցութեան մէջ, Թովմաս Ագուլինացիէն, մեծապէս պիտի վնասուին: Եւ այժմ կը յայտարարենք եւս թէ ոչ միայն Ս. Թովմասի չեն հետևիր, այլ նոյն սուրբ Վարդապետէն շատ հեռու կը թափառին անոնք որ իրենց բացատրութեանց մէջ կը խեղաթիւրեն կամ բոլորովին կ'արհամարհեն անոր իմաստասիրութեան հիմնական սկզբունքները կամ խնդիրները: Եթէ երբեք Մեր կամ Մեր Նախորդաց կողմէ հեղինակի մը կամ սուրբի մը վարդապետութիւնը յանձնարարուած է մասնաւոր գովեստով և նոյն իսկ զայն տարածելու և պաշտպանելու հրաւերով և հրամանով, դիւրին է հասկնալ որ անիկա յանձնարարուած է այնչափ որչափ համաձայն է Թովմաս Ագուլինացույն սկզբունքներուն կամ ունէ կերպով անոր չի հակառակիր:

Մեր Առաքելական պաշտօնին իբրեւ մէկ պարտքը համարեցանք զայս յայտարարել և հրամայել, որպէսզի ամենակարեւոր բանի մը մէջ, աշխարհիկ կամ կրօնաւոր կղերին պատկանողները, ամէնքը գիտնան հիմնովին և որոշակի Մեր միտքը և կամքը, և կատարեն պարտուպատշաճ փութկոտութեամբ և եռանդով: Ասոր պիտի պարապին բոլորովին մասնաւոր խնամքով քրիստոնէական իմաստասիրութեան և սրբազան աստուածաբանութեան ուսուցիչները, որ հաւատարմարար մտքի առջեւ ունենալու են թէ ուսուցանելու իշխանութիւնը ընդունեն չեն իրենց հաճելի կարծիքները իրենց դասընթացքին հետեւող աշակերտներուն հաղորդելու համար, այլ որպէս պիտի անոնց աւանդեն այն վարդապետութիւնները զորոնք Եկեղեցին իր մտքին աւելի յարմար կը համարի:

Գալով անոր որ յատկապէս սրբազան աստուածաբանութեան կը վերաբերի, կ'ուզենք որ այս գիտութեան ուսումը միշտ բացայայտուի Մեր ցոյց տուած իմաստասիրութեան լոյսով: Բայց հասարակ կղերանոցներու

մէջ թոյլ պիտի տրուի, միայն թէ ձեռնհաս ուսուցիչներ գտնուին, ունենալ այնպիսի հեղինակներ որոնք Թովմաս Ագուլինացիէն առնուած վարդապետութիւնները համառօտիւ կը բացատրեն, և այս տեսակ կարի յանձնարարելի գործեր կը գտնուին:

(Շարունակելի)

ՀԻՆ ՎԱԽԵՐԱԹՈՒՂԹԵՐ

Օ Ր Ա Փ Ի Ր

ՄԵԾ ՀԱԼԱԾԱՆՔԻՆ

ՈՐ ՏԵՂԻ ՌԻՆԵՑԱՒ ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԵՑ ԴԷՄ

(1827 — 1830)

Բազար խրեւի, Մարտ 5:— Փաթրիք վէրիլի Զուհաճը հանրնսա քուլումճուլարն լօնճա օտասընտա էմնաֆ օլանլարը չաղըրտըպ թէնպիհ էթտի, Եարըն սապահ սաաթ 2 սուլարընտա Բում քարուտա Երուսաղէմ էվինէ ճէմ օլասընըզ, Ֆէրման վար օքունաճաք:

Սալը կիւն 6: — Հէր էսնաֆտան պիրիքտիլէր Բում քարուտա Երուսաղէմ էվինէ, օնտա Ֆէրման օքունտու ագճէ իշին, ճիւմլէ էմնաֆ օլանտա էճնաս ագճէ պուլունմասըն, փատիշահ էմրի տիր. իլլա 40լըք. 20լիք վէ 10լուք օլմալը վէ պու 3 ճինս ագճէտէն պաշգա սայրը ճինս պուլունուրսա գազայա ուղրար. վէ նէ զէման պու ագճէլէր ալընաճաք օլուրսա, սարաֆա կէօսթիւրմէլի. էկէր սարաֆ պուլունմազ իսէ, օլ մահալտէ, թանրեան քիմ իսէ, օնա կէօսթիւրմէլի, չէօլլէ քի քալպ սիքքէ քիմտէն Խալլըյօրսա, պէյանա չըքսըն. զիրա պու 3 ճինս ագճէնին քալպը փէք չօք Խալլըմըշ տըր օրթատա. Պու մատտէ պիթտիքտէ Փաթրիք թէքրարէն ըամարլատը. Եարըն սաաթ 3տէ Սամաթիատա սուրը Բէվորք քիլիսէսինէ կէլէսինիզ, Ֆէրման օքունաճաք տըր:

Զարչանկա 7: — Փաթրիք 12 վարլ...

պետէր իլէ վէ պիր չօք տէրտէրլէր իլէ վար-
տը տուրք Բէվորք քիլիսէսինէ, արտտան սու-
րաֆլար քէհասը կէլկէլ օղլու Նազարէթ տ-
ղա, Ակօք չէլէպի վէ պիր քաչ տահա էր-
մէնի սարաֆլարտան վէ էսնաֆ միւթէպէր-
լէրինտէն, ճէմի պին քիչի քատար վարտը-
լար քիլիսէյէ վէ Փաթրիքհանէ եազըճըսը
ամպիճու չըքըպ պաշլատը ֆէրմանը օքու-
մաղա քի պու տուր սուրէթի. ամա իլքին
պիր չօք սուա իթտիլէր փատիշահա. «Հէր նէ
քըտար էնքարէլի միսիլիլէր վար ըսա, Գա-
ւլաթա, Պէյօղլու իչի վէ Պօղազ իչի ճիվար-
ւլարընտա ճիւմէսի տէ չըքըպ էվլէրինտէն
ճէնի քափույա, Գոււմ քափույա, Սամա-
թիայա, Խաւքէօյէ, Պէչիքթաշա, Օրթա-
քէօյէ, Իւսկիւտարա իքի մահալլէյէ, Բատը
քէօյէ, էյիպէ վէ Թօփ քափույա պուշլարըն
«պիրինէ կիթսին. վէ պուշտան մատա պու
«միւսիւտ փափազլար հէր նէրէտէ վար ըսա,
«եանի կէրէք Ասիթանէտէ վէ կէրէք մէմա-
«լիքը մահրուսէմոէ իսթէմէմ, իլլա իսկէլէ-
«լէրինէ էնտիրիպ աք տէնիգէ նէֆ օլտուն-
«լար վէ տասի թէպտիլի քըյաֆէթ իսէլէր,
«եանի էֆրէնճ գըյաֆէթլէրինտէ, վէ պա-
«տէհու մարապետ ավրասլար տասի Ասի-
«թանէմոէ պուլունմասըն, էկէր Ըսթանպօլ-
«լու իսէլէր, Պանտրմա իլէ Մուհալլէմ սիւ-
«քիւլսին. էկէր թաշրալը իսէլէր, քէնտի
«մէմէքէթլէրինէ սիւքիւլսիւն, ճուար քի
«Փաթրիլէ հէր պիր տիւրլիւսիւ իլէ միւթիւ
«օլմազլար ըսա, վէ թէքրարէն էնքարէ ճինս-
«լի բայամ նէ քըտար վար իսէ, Փաթրիլէ
«միւթիւ օլմալը, էկէր օլմազլար իսէ, պէն
«տէ պու միսիլլու բայա թանրմամ. պուշ-
«լարըն ճէզալը թէրթիպ տիր, վէ պու սէօյ-
«լէտիքլէրիմին ճէմինի թէքմիլէն էտա օլըն-
«մասը իչին, հէր նէ քըտար էմր իթտիլիմ
«եէր վար իսէ օրալարա պու ֆէրմանը ա-
«լիլէմ կիթմիլ օլտուն, չէօյլէ քի պու մի-
«սիլլի տսի բայա պուլունմասըն». վէ տահա
թիւրլիւ սէօզլէր իլէ պիթիթի ֆէրմանը:

Օլ տէմ Փաթրիք աշաղտան էմր իթաի,
խաթթի շէրիֆն ալ կարթա տէլի, օ տա
պաշլատը օքումաղա.

«Իշպու էմրի ալիշանէմոէ միւնտէրիճ օ-

«լան խուսուսաթ հարֆ պէ հարֆ իճրա օ-
«լունուպ, իլլա մաշալլահութալա մուրի վէ
«թէստիւրիւլամէլ թութուլարաք խիլաֆինէ
«հարաքէթ պիր վէմանտէ թէճվիզ օլունմա-
«յա. չէօյլէ քի պու խուսուս միւնտէրէթ ա-
«սայիլի հէյլ վէ բայէթ վէ ինթիզամ միլիք
«վէ միլլէթ իրատէի խայրիլէսի իլէ թէշէպ-
«պիւս վէ իքստամ օլունմուշ պիր մատտէի
«միւնիմմէ օլմալլէ մուղայիթի հարաքէթ մահա
«խըհանէթ օլաճաղի զահիր վէ աշիքեսար օլ-
«տուղունտան, օ մաքուրէնին հաքքընտա է-
«շէտտիին քուպաթ իլէ օլունմաղի ճիւմ-
«լէյէ պէյան վէ աշան օլունուպ, անա կէօրէ
«իշպու ֆէրմանը վաճիպ իլ իմթիսուլ շա-
«հանէմին մուղայիթի էտնա հարաքէթ պիր
«զէմանտա վուգուա կէլմէմէսինէ վէ միլ-
«զանի միւնէֆֆէսիւնիւն հարֆ պէ հարֆ էն-
«ֆաղ վէ իճրատընէ պիլ իթթիֆաք թաքիւ-
«տիւրամ վէ սայի մալա օլունա խաթթի չէ-
«րիֆ»:

Վէ պու ֆէրման իլէ խաթթի շէրիֆ օ-
քունուպ պիթտիքտէն սճրա, պաշլատը
Փաթրիք քարոզ վէրմէյէ քի մուխթասար
աղնատաճաղըզ. «Ատուած ամենափարին
«մեր Սուլթան Մահմուտին երկար կեանք
«պարքիւէ. Հաք թաալա ալիշան Սուլթան
«Մահմուտ էֆէնտիլիզ ուզուն էօմիւր իհ-
«սան էյլէյէ. քըլըճընը քէսկին վէ տիւշմա-
«ճընը քէօր էյլէսին. Ճէմաաթ տա պիր ա-
«զըզտան ամին տէսի:

«Ահալատիկ երկնավոր թաքավորն մեր
«Բրիտտոս երկրավոր թաքավորեքնուս հետ
«խօսը մէկ են ըրեր. իշտէ կէօյաէքի օթու-
«քան փաաիշահըմըզ եէրտէքի չէվքէթիմիզ-
«լէ սէօզլէրինի պիր իթմիլլէր. և մեր նախ-
«ճիւսաղ ուզած ու ինդրած բանը ստաջ կը
«տանին կոր, սիրելիք. Ատուած մեր թա-
«քավորը հաստատ պահեսցէ. Խնչ կամա-
«ւոյաշտութիւն է ու ինչ զարմանալու բան
«է այս ձեր ըրածը, որ մկրտութեան արժա-
«նի առ եկեղեցիայ մէջը եղաք ու արքայու-
«թեան որդի անուանեցաք տէ հիմա չէք ու-
«զեր քալու ու ուրիշ եկեղեցին կը պայծա-
«ռացունէք. Նէ աճայիպ չէյ տիր պու սի-
«զլինքիսի, կէլիպ մալինիզէ թահապէթիլք

«էթսէնի՛ գնէ . պու եկեղեցի սիգին տիր , պու
«քաւազան եանի պու ասամ սիգին տիր վէ
«էնճամընտա պէն տէ սիգին իմ . նիչին քա-
«չայօրսուզ , եաքընա կէլին վէ իւստիւնիւզ-
«տէն թաթլը քօքուլար ալըպ պէն տէ քա-
«սոր օլայըմտէմէյէ , նիճէ քի փէտէրիմիդ Սա-
«հակ քէնտի էվլատընա տէտի իսէ . «Ահաւա-
«սիկ հոս որդւոյ իմոյ հոս անդոյ լիոյ զոր
«օրհնեայ Տէրն» . լաքին պիլիբիմ սէպէպինի
«սիգտէ թաքսիրաթ եօք տուր . «այր թշնա-
«մի արար զայն» . նէ՛ մուհապէթսիգլիք տիր
«պու , պիլիբիմսինիդ . պիր ստամտա հէր
«կէօնա թէքմիլլիք օլսա , վէ մուհապէթ օլ-
«մատըքտան մատա հէփ պօշ տուր . տիյնէ-
«յին պաքըն սրքազան առաքեալըմը Պօղոս
«նէ՛ տէյօր . «Եթէ զեզուս մարգկան խօսի-
«այիմ և զհրեշտակայ և սէր ոչ ունիցիմ , եղէ
«եա իբրեւ զպղինճ որ հնչէ , կամ իբրեւ զծըն-
«ծղայս որ զօղանջին . և եթէ ունիցիմ մար-
«քարէութիւնս և քիտիցէմ զիօրհուրդս և
«ամենայն և զամենայն քիտութիւնս և եթէ
«ունիցիմ զամենայն հաւատս մինչեւ «զե-
«րինս փոփոխելոյ , և զսէր ոչ ունիցիմ , ո-
«ւչինչ եմ» . եանի տէյօր . էկէր կէօյտէքի մէ-
«լէքլէրին վէ եէր իւզէրինտէքի պուլունան
«ինսանլարըն տիլինի սէօյլէյէճէք օլսամ վէ
«էկէր մուհապէթ օլմազսա՛ հէփ պօշ տուր .
«պիր թունճ կիպի քի սէս չքարըր , վէ է-
«կէր օ թարզ տին օլսա պէնտէ , քի պիր
«սէօզ իլէ տաղլարը եէրինտէն օյնաթսամ
«վէ մուհապէթ օլմատըքտան սօնրա հէփ պօշ
«տուր . վէ թէքրար . «Եւ եթէ ջամբիցեմ
«զամենայն ինչս իմ սղքասաց և մատնիցիմ
«զմարմինս իմ յայրումն և սէր ոչ ունիցիմ
«ոչինչ օքտիմ» . եանի . հէփ վարըմը եօղու-
«մու ֆուզարէլէրէ տաղըթսամ վէ վիճուտիմ
«հէլլաք իթսէմ , մուհապէթիմ օլմատըքտան
«մատա պիր շէյէ եարամամ . «սէր երկայնա-
«միտ է քաղցրանայ . սէր ոչ նախանձի եւ » .
«Աղնատընը՛ մը առաքեալըմըքըն սէօհպէթ-
«լէրինի , քի մուհապէթսիդ պիր շէյ օլմա-
«յօր . Պէն սիղէ չիմտիյէ քըտար շէվքէթլի-
«միզլին էմրինի աղնաթմարմ . վէ սիղէ տէ պիր
«քաչ կիւն վաքըթ վէրէճէյիմ . քի իշինիզի
«պիթիլէսինիդ . լաքին սիղ տէ քայրէթ է-

«տին պիր սասթ իլէրի իշինիզի պիթիլմէյէ .
«զիրա տէվլէթ պէնտէն հապէր իսթէյօր .
«պու ճիւմէ եինէ սիգ ինանտըլընըզտա քա-
«վի տուրուրսանըզ , ալթընտան ֆէնա շէյլէր
«չքքաճաք , աղլըմ իլէրի վարմազ սէօյլէմէ-
«յէ . ալիմ օլան աղնատը ֆէրմանտա վէ
«խաթթի շէրիֆտէ էֆէնտիմիդ հէր նէ քի
«զիքր իթմիշ իտի իսէ , պէն սէօյլէտիմպօրճ-
«տան քուրթուլտուլ տնպարտ եմ . արիւնն
«ձեր ի գլուխ ձեր եղիցի» .

Իշտէ պու թարզ սէօհպէթ իլէ պիթիլիպ
պիր Հայր միր սէօյլէտի վէ ճէմասթա տէօ-
նիւպ թէքրարէն Պահպանիչ սէօյլէտի , վէ
հէր քէս տաղըլար . Պու ֆէրմանըն սուրէթի՛
պու կիւն Անատօլունուն հէր մէվէքէթլէ-
րինէ տաղըլար քի , ընլար տա իճրասընը էթ-
սինլէր , չիւնքի մարապետ արայօրլարար .
պու կիւն 4 մարապետ տահա թուլտուլար
վէ Պէյօղլունտաքի հաստալարա քօտուլար ,
հաստա օլտուլարը իշին վէ իսիմէրի պու
տուր . Աթլազճը Անատօլուն հէմլէրէլէրի Կա-
տարինէ վէ Հոփսիմէ մարապետլէր , Հազ
օղլու քըզը Կասարինէ վէ Մատալինէ մա-
րապետ .¹

(Շարունակելի)

² 5 Մարտ Բշ. — Այսօր Պատրիարքին վէրիլը
Չուխաճի խանը խուլուճի օտարըն կու գայ . էս-
նաֆի մեծերը կունչել կուտայ եւ կ'ապապէ՛ վօղը
սահաթը երկուքին Սամաթիա սուրբ Բէորքայ ժու-
մը գտնուեցէք . վէրէ ֆէրման կարթագուեցաւ եւ
ձեր գիտցածներուն ալ իտպար տուէք ամէն
մարդկան :

6 Գշ. — Ամէն մարդ գացին Սամաթիա սուրբ
Բէորքայ ժամը , Պատրիարքը 12 վարդապետով եւ
շատ տէրտէրներով եւ իրմէ առջի եղող Պօղոս Պու-
տրիարքը եւ շատ ալ հայոց սարաֆներէն , բայց
Պէզճեանէն ամէնքն ալ գրեթէ հոն գտնուեցան .
կրնամ ըսել 500 մարդ կար . մտան ամէնքը ժամ
Պատրիարքը աթուը նստաւ գաւազանը ձեռք ա-
ռած , հանեցին ֆէրմանը տուին պատրիարքարանին
եազըճըին , ելաւ ամպիւնը առաջ թագաւորին ու-
ղօթք ըրին , յետոյ սկսան բարձր ձայնիւ թուղթը
կարդալ որ է այսպէս . . .

7 Գշ. — Այսօր ամէն մարդ գացին Երուսաղե-
մայ տունը ստակին համար թուղթ կարթագուեցաւ
այսպէս . «էր նէ գտտար էսնաֆ վար ըսա բատի-
շալըն էմրի պու տուր քի հիշ քիմսէտէ էճնաս
ազչէ պուլունմասըն , եւն . եւն .»

ԵՐԹՆԵԱՎ ՔՐԻՍՏՈՆԵՒ

ՀԱՊԵՆՈՐ ՄՍԱԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

„ՆՄԱՆՈՒԹԻՒՆ ՔՐԻՍՏՈՆԻ“ ԳՐԹԷՆ

Գրեւ Լ. — Գր. Ի. Բ. — Մարդկային բուռնութիւնը

խորհրդածելու վրայ:

(Շար.)

Ո՛հ, ո՛րչափ մեծ է մարդկային սկարտրիւնը, որ մէջս հակասե՞ս է ու կը սահի մոլորեանց մէջ:

Այսօր կը խոստովանիս մեղքերդ, ու վաղը կրկին կը գործես խոստովանածներդ:

Հիմա կ'առաջադրես զգուշանայ, ու ժամ մը վերջը այնպես կը վարուիս՝ իրեւ թէ բան մը առաջադրած չըլլայիր:

Իրաւամբ ուրեմն կրնանք մեկն մեր անձը խնամեցնել, եւ յետոյ բանի մը համար յանձնաճիւղ որովհետեւ այնչափ սկար ու անհաստատ եմք:

Կարելի է նաեւ շուտով կորսնցնել՝ անհոգութեան պատճառաւ, ինչ որ մեծ աշխատութեամբ հազիւ ուրեմն շահուած եր ջնորհի միջոցով:

ՍՈՒՐԲ ՓԻԼԻՊՊՈՍ ՆԵՐՏԱՆ

Սուրբ Փիլիպպոս Յօրանոսի մէջ ծնաւ 4515 Յուլիո 22ին, Հայրը՝ Յորանուա Ներեան կը կոչուէր, իսկ մայրը՝ Լիւգրէս. երկուքն ալ ազնուատոհմ էին և շատ բարեպաշտ կեանք մը կ'անցընէին:

Փիլիպպոս մանուկը այնքան մեծ հնազանդութիւն և խորին յարգանք ցոյց կու տար իր ծնողաց, որ երբ հինգ տարեկան եղաւ սկսան իրեն տալ բարի մակդիւր: Երբ քիչ մը մեծցաւ, հայրը զինքը Գրաւ Գրասէն լերան վրայ Սէն-Թէրմէն բնակող իր մէկ հարուստ վաճառական հօրեղբորը բով, որպէս զի վաճառականութիւն սորվի: Բայց Փիլիպպոս որ աշխարհէ հրաժարել կ'ուզէր, ոչինչ համարեցաւ իր հօրեղբոր ժառանգութիւնը որ 20 հազար ոսկի սկուգէն պակաս չէր, և Հռոմ գնաց ուսմունք ընելու համար: Այնչափ մեծ յաւաքդիմութիւններ ըրաւ, գլխաւսբարար իմաստասիրութեան և աստուածաբանութեան մէջ, որ քաղքին ամենէն գիտուն աշակերտներէն կը համարուէր: Վարժարանին մէջ գտնուած ժամանակ միշտ մեծ հոգ տարաւ համեստութեան ներհակ ամէն տեսակ բաներէ վզուշանալու: Եւ այս զգուշութեան շնորհիւ կրցաւ մինչեւ իր մահը անաղարատ պահել իր մաքրութիւնը:

Իր ապրելակերպը շատ խիստ էր: Առ հասարակօրը մի տոգամ կ'ուտէր և շատ անգամ հացով ու ջուրով կը շատանար: Երբեմն հացին վրայ կ'աւելցնէր մի միտին քիչ մը միդ կամ խաշած բանջարեղէն: Երբեմն ալ երեք օր ծով կը կենար առանց բան մը ուտելու:

Իր մտածական աղօթքը գրեթէ անընդհատ էր: Ինքզինքը բոլորովին անոր տալու համար իր ուսմանը քերքը թողուց ու զածին պէս սկսաւ գրադիլ Աստուծամով, որ իր հոգւոյն ամբողջ ուրախութիւնն էր: Միշտ կ'այցելէր Հռոմի եօթը եկեղեցիները: Եւ ցորեկը հոն սուրբ սեղաններուն առջեւ սիրտը բանալէ յետոյ, գիշերը կը քաշուէր Կալիստոսի գերեզմանոցը ուր իր հրահանգները կը շարունակէր այնքան եռանդով, որ անկէ կ'ելլէր համակուած աստուածային օծութեամբ և մխթարութիւններով, այնչափ որ երբեմն կը ստիպուէր Յիսուսի աղաչելու որ զանոնք նուազեցնէ եւ անոր թախանձագին ըսելու, բաւական է, Տէր, բաւական է: Երբեմն այս այցելութիւնները բազմաթիւ երեսասարգներու հետ կ'ընէր, բայց այնքան բարեկարգութեամբ և այնքան ջերմեանդուութեամբ որ ամբողջ ժողովուրդը շինութիւն կ'աւանդուէր:

Անկեղանցներուն մէջ գտնուող հիւանդներուն ալ այցելութիւն կ'ընէր. ինչ որ առիթ եղաւ նոյն հաստատութիւնները այցելելու հին սովորութեան վերահաստատութիւն: Որովհետեւ, Փիլիպպոսի այս ջերմեանդութեան առաջ բոլորովին անտեսուած էր այն Յիսուսի Քրիստոսի հազիւ վասակելու բաղձանքէն մղուած քիչ մը զրկեց ինքզինքը իր սովորական առանձնութենէն և աւելի ստեպ սկսաւ երեւնալ հրապարակներու վրայ և ժողովրդեան առաքելութիւն քարոզել: Օր մը՝ այնպէս բորբոքեցաւ աստուածային սիրով որ անոր սուրբ բոցերը ուժգնորէն ծաւալելով մարմնայն վրայ ընդարձակեցին և, նոյնիսկ, ըստ սմանց, կտրեցին չորրորդ և հինգերորդ կողմ իր պոսին սրովբեական շարժումներուն աւելի միջոց տալու համար: Այն ժամանակ 20 տարեկան էր:

Այս ատենէն քիչ մը վերջը 4548ին, Բերսիան Ռօզ անունով կարի բարեպաշտ և իր խոստովանահայրը եղող քահանայի մը աջակցութեամբ Ամինասուրբ Երբորդութեան Ընկերութեան սկիզբ գրաւ, Սէն-Սովէոր Տէլ Գամբայ եկեղեցւոյն մէջ, աղքատ ուխտաւորներու և տկարներու օգնելու համար: Այնքան սէր ցոյց կու տար ամենուն որ զինքը հոգիներու եւ մարմիններու Հայր կը կոչէին: Յիսուս այս ընկերսիրական գործերուն փայլ տուաւ հրաշքներով: Անգամ մը երբ աղքատ ընտանիքի մը նպաստ տարած տան խոր փոս մը ինկաւ, իր պահապան հրեշտակը զինքը գուրս հանեց:

Երբ 36 տարուան եղաւ իր խոստովանահայրը, որուն վրայ արդէն խօսեցանք, իրեն հրամայեց որ սուրբ աստիճանները ընդունի և քահանայ ձեռնադրուի: Հնազանդութեան ղորութեամբ այս սուրբ Կարգը ընդունելէ յետոյ հիանալի եռանդով ջանաց կատարել անոր ամէն պարտքերը: Սուրբ պատարագը այնքան ջերմեանդութեամբ կը մատուցանէր, որ նոյն իսկ դատարկ սկիզբ բռնած ատեն, կը զգար անհասարակ մխթարութիւններ, որոնք նոյն իսկ իր մանկայն վրայ կ'արտացոլային: Եւ Աստուածորդւոյն սուրբ մարմինն ու արիւնը վեր բարձրացուցած պա-

հուն միտքը անքան կը յափշտակուէր, որ գրեթէ չէր կրնար բազուկները վար իջեցնել, և ինքզինքը երկրէս վերացածի պէս կը կարծէր: Իր խոստովանասօր ստիպումով Ա. Հերոնիմոսի եղբայրսիրուքեան վարժարանին մէջ սկսաւ խոստովանանք լսել:

Միտքը դրաւ Հնգկաստան երթալ և հոն Յիսուսի Բրիստոսի անուան համար իր արիւնը թափել: Իսկոյց Աստուած անոր հասկցուց թէ իր կամքն է որ ան Հռոմ ապրի իջեւ անապատի մը մէջ: Հնազանդեցաւ և որոշեց իր մնացած կեանքը Հռոմ անցընել Անկարիի է ըսել թէ հոն ո՛րքան բարիք ըրաւ իր եւանգելիս խօսքերով և օրհնականքով:

ՅԻՍՈՒՍ ԲՐԻՍՏՈՍ (*)

ՅՕԳՈՒԶՈՒՆ ԸԸ ՊԱՊ

Յիսուս Բրիստոսըն հայաբնուն Ճէվգէլաեւ Աէրիսէլերի. — Օ օրհնեայա Քէնօր «Փիգիօնիմի» սիմի րէվսիմ էլլէյէրէֆ օրհնեայը եէնի պիւր հայաբա կէրիւմիօ օր:

Յագաթ, ինսան էվլատընըն, հէր տիւրլիւ թէգեինաթը վահիյէտէն արի օլարապ, թամթըրապըզ սատէ պիր ոււլուպլա գալէմէ ալընմըլ օլան, հէր վագըթ օնտա եաշատըը վէ տայիմիւլ էվգաթ տա եաշայաճաղը Աւետարանլարը պիր թարաֆա գոյալըմ: Էվլէթ, հէր նէ գատսուր տա Յիսուսըն Աւետարանլարտա կէօրիւլէն կիւզէլլիյի. հէր կէօնա չիւպէյի իզալէ վէ մութլագա կիւնիւն պիրիւնտէ պիւ ճիւմլէ բուհլարը քէնտիսինէ ճէլպ իթմէյէ վաֆի վէ քեաֆի պիր կիւզէլլիք իսէ տէ, չիմտի պիզ օնտան սարֆը նազար իտէլիմ: Չաթէն Յիսուս Բրիստոսըն թապիաթը հագընտա պիր մուհաքէմէ իտէպիւմէ իչին էլիմիզտէ օլան վասիթա տա պուռնտան իպարէթ տիր: Պիզ օնը կէօլկէսինտէն տէ էօլչէպիլիւրիզ, եախօտ, Բարգըրըն տէսիլի կիպի, պիզ օնը տիւնեայա նէշը իթտիյի նուր իլէ տէ էօլչէպիլիւրիզ: Օնը, քէնտի քէլամլարընըն պէօյիւք էսէրլէրինէ, հայաթ ու մէմաթընըն նէթայիճինէ կէօրէ թագաիր իտէպիլիւրիզ: Տիւնեա Յիսուստան էվլէլ նէ իտի: Սօնրա նէ՝ օլտու: Պիր քէրրէ Յիսուս Բրիստոսըն տիւնեայա կիրաիրտիյի թէհալվիւլիւն, պախշ էլլէտիլի

մանէվի ու մէզնէպի կիւզէլլիյին էօլչիւսիւնիւ պուլմաղա չալըշալըմ: Իշթէ պու սայէտէ օնուն պէօյիւք իւլիւնիւն թամմ պիր էօլչիւսիւնիւ պուլմուշ օլաճաղըզ:

Հայրէթ: Յիսուս Բրիստոս տիւնեայը քէնտի սիմա ու սիյրէթինէ պէնզէտէրէք ինեա իթմէյէ վէ օնտա կէօրաիւլիւմիւզ թէհալվիւլիւ: Կուսուլա կէթիւմէյէ միւվէֆֆագ օլմուշ սըր: Եէնի տիւնեայա պիր նազարը տիգգաթլա պագըլաճապ օլուրսա, հէման ֆարպընտա օլունաճապ տըր քի, Բրիստոսըն Աւետարանլարտա միւշահէտէ օլունան ֆիքը ու գալպինին խութութը նուրանիյէսի, էֆքեարընըն ուլվիյէթի, հըսսիյաթընըն րիգգաթ ու սաֆվէթի, իհաթասընըն վիւսաթը օրատա տա նիւմաեան օլունմապտա տըր: Իշթէ ալէ մի ճէտիտին ալէմի աթիգաէն օլան ֆարգը տա պու տուր: Էսկի տիւնեա, պիւթբէրէսթիւք, Ալլահը պիւմէմէզլիք վէ Պղատոնըն՝ իզալէսինտէն քէնտիսինի աճիզ պուլուպ տա ալապը պիւլէնտ իլէ եիւքսէքաէն պիր թէվասուլթ տալէթ էլլէմէյէ մէճպուր օլտուղը, քէօքլէշմիշ, եէրլէշմիշ պիր պաթըլ զիւլիւմ իչինտէ միւսթաղըէգ պուլուռնույօտը: Հալպու քի պու կիւն Յիսուսըն Բէտէրիւմ տէյէ ետտ իթտիյի Ալլահ պիզիւմ տէ Բէտէրիւմիզ տիր: Պու կիւն օ՝ Ալլահըն բէտէրլիյի վէ ինսանլարըն գարտաշըըը վէ գալպին բաթըլը իւզէրինէ թէսիս խոիւմըլ օլան սաֆ վէ բուհանի իպատէթ, հսպիգաթ վէ բուհ իլէ իճրա իտիլէն սէճտէ վէ կիւզէլ մէզնէպ հէր քէսին, հաթթա էն տուռ մէթթէպէտէ պուլուռնանլարըն պիլէ մէզնէպի տիր: Յիսուս կիպի պիզ տէ քէնտի քէնտիմիզին Ալլահըն էվլատալթը օլտուղըմըզը հիսս իտիյօր վէ պիլիյօրըզ: Ալլահ պիզիւմ խարիճիմիզտէ վէ պիզտէն ուզագ տէյիլ տիր: Պիզտէ տիր վէ գալպլէրիմիզտէ սաքին տիր, հայաթըմըզա տաթթա պիր նէվ Ալլահըզ պախշ էլլէմէքտէ տիր: Ինսանլարըն էն սէֆիլինին պիլէ սէմանըն պիր քէօշէսինտէ պիր իլթիճակեալը վար տըր: Վէ Յիսուսըն գալպինտէ լէմարաշ օլան ֆալիլէթլէրին, մէսէլա օնուռ թէվաղզիւլինին, իթաաթընըն, Ալլահըն չէրէֆի ուղրուռտաքի զայրէթինին, ճանլարա օլան մէ-

(*) Տես թիւ 153, էջ 403:

հապաղեթիւնն պազըլարընըն գալպինտէ նէ՝ կիպի իրթիֆալարա դատար եիւքսէլմիշ օլ-սուլընը քիմ թարիֆ իտէպիլիր: Թապիւ-թըն, ասըլ թիքի թէմսիլ իթմէք իւզըէ մէ-սաիսինի թէքսիր, էլվանընը տայիմա թէպ-տիլ իտիպ տէ պինլէրճէ ըէնկլէրտէ կիւլէր հուսուլա կէթիւրտիլ կիպի, Յիսուս Բրիս-տոսըն թանգիրի ղայրը գապիլ օլան ֆէզայի-լինի թէմսիլէ պէզլի հիմմէթ վէ սարֆը ղայ-րէթ իտէրէք, օն սէքիլ ասըրտան պէրի պին-լէրճէ պին քրիսթիանլար ալէմէ մուճիպի հայրէթ մէնգարէլէր արզ էյլէմիշ տիրէր: Տիւսեա պու ուղուրա սարֆ իտիլէն ղայրէ-թին ըայիհայը լաթիֆէսիլէ մուսթթար օլ-մուշ տըր:

Փագաթ, Յիսուս Բրիստոսըն ճէմիյէթի հաղըրէյէ թէվսիմ էյլէտիլի ալամէթ, եալը-նըզ քէնտի սիմպսընըն պու խաթթը աէյիլ տիր: Սէմատա պիր եալընըզ բէտէրինի կէօ-րէն Յիսուս՝ ըուլի արզտա տա ըուհլարտան պաշգա պիր շէյ կէօրմէզտի: Օնուն ինսինտէ պէօյիւք, քիւշիւք, ղէնկին, ֆագըր վէ, Ա-սաքիալլարըն թապիրի իւզըէ, էրքէք, գա-տըն, չօճուզ ֆարզը եօզ իտի: Ինսանլարըն նազարլարընը ճէլպէ քեաթի օլան հէր աիւր-լիւ ղէվահիրի պաթըլէ վէ հէր նէվ նիգապը շէֆֆաթ արգասընտա օնուն բաք կէօղլէրի ըուհլը պէշէր, ճանը ինսան թէսմիյէ օլունան շէյի կէօրիւրտիւ, իշթէ պու ալի տէրէճէ-տէքի ըուհանիյէթ ալամէթի ալէմի ճէտիտին իքինճի ալամէթի ֆարիգասը տըր: Էսկի ա-լէմին էլտիսիրինէ տօլըու ինսանլար արթըզ էօյլէ պիր հալէ կէլմիշլէր տիր քի ղէվահիրի հալտէն պաշգա պիր շէյ նազարը իթիպարա ալընմազ, սուհիպի սէրվէթ վէ էհլի գուտ-րէթտէն պաշգասընա հիւրմէթ օլմէնմազտը: զաիֆլէր, գասընլար, չօճուքլար վէ ֆու-գարա իտէ հիշ մէսապէսինտէ օլմագտան մա-տա օնլարըն հէր աիւրլիւ հուգուզը տա բա-յիմալ իտիլիրտի: Ամմա, պաղթէթէն պիր ֆէճրի նաղեհանգուհուր զահիր օլտու: Ին-սանլար եալաշ եալաշ իլք ըլանա իրթի-գայա պաշլատըլար: Պունուն նէթիճէսի օլա-րազ թայիֆէյի նիսա քէնտի գայիֆլիյինէ ըաղմէն եիւքսէլմիշ: Չօճուքլար վէ հաթթա

զսաֆը պիւնեէսի հասէպիլէ նէհրլէրէ մահ-քիւմ պուլունան չօճուքլար պիլէ եիւքսէլմիշ: Էսիրլէր, ազ սօնրա, քեաթիլէն թէրք իաէ-ճէքլէրի ղէնճիրլէր իլէ պէնտ իտիլմիշ, օլան էսիրլէր տաիսի եիւքսէլմիշ: Ֆուգարս, ազ էվվէլ նազարը իսթիհգարլա քէնտիսինտէն եիւզ չէվիւրէն ղէնկինին արթըզ հիւրմէթ իլէ էլինտէն թուլմասընը կէօրէրէք, եէնի պիր մէվզի իհրազ իտէր: Պու սուրէթլէ իշիտիլ-մէմիշ, կէօրիւմէմիշ մէմուլ օլունմազ վէ գարշը սուրուլմազ պիր թէհապիլիւ տիր վա-զը օլուր: Պէօյիւքլէր, գուվվէթլիլէր, ի-քինճի տէրէճէյէ էնէրլէր: վէ քիւշիւքլէր հագգընտա հէր կէօնա ասարը շէֆագաթ կէօս-թէրմէք, չօճուքլարա հիւրմէթ, գարընըն նամուսընա սըյանէթ, ֆուգարայա մէհապ-պէթ վէ պիր միւսապաթը մուգատտէսէ տա-յիրէսինտէ հէր քէսէ հիւսնի մուամլէլ իթ-մէք էսասը իւզէրինէ եէնի պիր ճէմիյէթ թէէսսիւս իտէր:

(Մապաթի վար)

ՀԱԻԱՏՈՅ ՄԻ ՆՈՐ ՅԱՂԹԱՆԱԿԸ

ԲՕԼ ԼԵՕՂԵՆԿԱՐՏ

Դ.

1906ին Բօլ ամուսնացաւ Լիոնի մէջ գրա-սէր ու գեղարուեստասէր օրիորդի մը հետ, և պաակը օրհնուեցաւ կաթողիկէապէս տնօ-րինսլթեամբ եկեղեցական իշխանութեան: Օր մը իր կնոջ յորդորէն քաջալերուած, Պենտե-կոստէի տօնին ներկայ գտնուեցաւ արքայ Յովսէփ Լէմանի հոգեւից մէկ քարոզին: և փափաքեցաւ առանձին տեպակցութիւն մը ունենալ համալսարանի նորադարձին հետ, որ զայն ընդունեց առաքեալի մը ուրախու-թեամբ և սիրալիլ հօր մը համայն գուրգու-րանքով: Ու թէպէտ տակաւին ոեւէ քրիս-տոնէական համոզում չունէր, սակայն իր համակրութիւնը Լէմանի նկատմամբ գրգիռ մը եղաւ կարգալու անոր պատմական ու կրօնական երկերը, որոնց գրական բարձրար-ժանիքին հանդիսաւոր մեծարանք մը կը մա-

տուեցան՝ կոչելով վաստակասէր հեղինակը «կաթողիկէ Դէն մը» :

Այս առթիւ ներուր մեզ յիշել հետեւեալ գեղեցիկ վկայութիւնը որ անդամ մը եւս կ'ապացուցանէ թէ գրքի մը արժէքը կախում չունի միայն գաղափարներէ, այլ նաև ոճէն, որ ընթերցողներէ շատերու վրայ աւելի ազդեցութիւն կ'ընէ ստէպ քան մտածութիւնն իսկ : «Արուեստն է որ նախ դիւթեց զիս, գեղեցկութիւնն է որ մտցուց զիս Հաւատոյ սրբավայրը» : Չայս կրնամ ըսել բարձրաձայն առանց երկիւղի վիրաւորելուն՝ մէկ կաթողիկէ, Եկեղեցին, — Փառք Աստուծոյ, — ժողովարան մը չէ : Անոր մէջ ոչինչ կայ բողոքական միակերպութենէն, ցրտութենէն չորութենէն : Նա Եկեղեցին է Ճշմարտութեան և Եկեղեցին Շքեղութեան, Ճառագայթման, Փառաց, Իր կճեայ խորաններուն վրայ Պատարագը կը մատուցուի ոսկւոյ, պատուական քարերու, մետաքսի, խընկոյ, լոյսերու, գոյնիւրու և ծաղիկներու յաղթանակի մը մէջ :

«Ո՛վ Եկեղեցի, որչափ գեղեցիկ ես դու : Համակ գեղեցիկ ես և չիք արատ ի քեզ : Թո՛ղ որ ըսեմ քեզ Երգ Երգոցի հետ : Քանի՜ գեղեցիկ ես : սիրելիդ իմ, քանի՜ գեղեցիկ ես : Յափշտակեցիք իմ սիրտս քու ակնարկներուդ միովը և քու պարանոցիդ մանեակներուն միովը : Որչափ գեղեցիկ է քու սէրդ, որչափ լաւագոյն է քու սէրդ քան զգինի և որչափ քու խնկոցդ բուրումը քաղցր է քան զամէն անուշահոտութիւն» : ¹

Եւ հոս անկարելի է չգիտել Գեղեցկին ու Գեղեցիկ Դպրութեանց հրաշալիքներէն մին : մինչ կը կարծէր թէ հեղինակին շքեղ ոճէն ու Եկեղեցւոյ պայծառութենէն միայն կը հրապուրուէր, կը դիւթուէր իր հոգին, յանկարծ լուսոյ հեղեղներ ողողեցին իր միտքը, ի բաց մերժելով մոլորութեան սեւ ամպերը, հազարամեայ նախապաշարունակները և յիշաւ չընելով բոլոր իր գաղափարները, Ճշմարտութիւնը երեւցաւ անոր՝ լիակատար, բացարձակ, անվիճելի :

Լսենք իր խօսքերուն շարունակութիւնը : « Եւ աւաքը լուսաւորեց իմացականութիւնս,

անծանօթ հորիզոններ պարզուեցան, վեհաշուք տեսիլներ անյայն մտքիս առջեւէն... Ներքին ձայն մը կը հաստատէր ու կ'ըսէր ինծի : «Այո՛, Եկեղեցին միակ նաւահանգիստն է փրկութեան, միակ աւանդապահը բնազանցական, էական ճշմարտութեանց : Հիմնուած Աստուծոյ, կառուցուած յաւիտեանապէս Պետրոսի վրին վրայ, զրունք զժոխոց չպիտի յաղթահարեն զայն : Յե՛ց եկեղեցւոյ վրայ և չպիտի նուաղիս բնաւ : Չօրացի՛ր Եկեղեցւոյ մէջ և քու կեանքդ պիտի նորոգուի : Հարուստ լե՛ր անոնց զօրութեամբ, ու պիտի ըլլաս յաղթող, յաղթանակող չարին, ընդունող գերերջանիկ անմահութեան : Եկեղեցին կեանքն է, ևս առաւելութիւնն է կենաց : Ով որ կը մերձենայ եկեղեցւոյ չի կորսուիր ալլելս : Ազգերու Փարոսն է նա, և երբ ամէն ինչ յուսահատական է գոյցես, երբ ամէն ինչ կը սասանի, ամէն ինչ կը կործանի, սոյն Փարոսը կ'երեւի տակաւին, կանգնած դէպի երկինք, անվթար, անդրդուելի, ու կ'արձակէ իր շողշողուն լոյսերը փոթորիկներու, մրրիկներու և անհաւատից ու ժողովրդոց արկածներուն վրայ, անոնց ցուցնելով Ապաւէնը, որու վրայէն կը փայլի աստղը փրկութեան, խա՛չը լուսապայծառ : Այսու նշանաւ յաղթեսցես. In hoc signo vinces. » ²

Ո . Կ . Ա .

28 Մայիս 1914

¹ La splendeur catholique, p. 162-163.

² La splendeur catholique, p. 163-165.

ԷՋ ՄԸ ՊՈՍԻԻԷՏԷ

Հոգին որ զԱստուծ կը ճանցնայ
ու կը սիրէ, / կը զգայ նսեւ թէ
իմի Անոր համար եղած է :

Հոգին ոչինչ մը կը գտնէ ինքզինք՝ այս քան մեծ և այսքան կատարեալ Իութեան մը առջեւ, եւ կը զգայ թէ իր մէջ չունի յարգանքի արժանի ուրիշ բան մը՝ եթէ ոչ թէ ինք կարող է ճանչնալ ու սիրել զԱստուծո : Միեւնոյն պարագային կը զգայ նաև թէ

ինք Անոր համար ծնած է: Ձի, եթէ միտ-
քը ճշմարտութեան համար է, և սէրն ալ
բարեոյն համար, առաջին ճշմարտութիւնն
ուրեմի իրաւունք ունի տիրանալու մեր բո-
լոր մտքին, ու գերագոյն բարին ալ՝ մեր
ամբողջ սիրոյն:

Բայց մէկ մը չի կրնար ճանչնալ զԱս-
տուած, եթէ ոչ ան՝ զոր Աստուած կը լու-
սաւորէ: Եւ մէկ մը չի կրնար սիրել զԱս-
տուած՝ եթէ ոչ ան՝ որու ինք կը ներշնչէ
իր սէրը: Ձի, Աստուած միայն կրնայ տալ
իր արարածներուն ասոնց ունեցած բոլոր
բարիքները, և հետեւաբար բարիքներէն
ամենէն գերագոյնը՝ որ է ճանչնալ ու սիրել
զինք:

Հոս կը սկսիմ աւելի լաւ ճանչնալ ինք-
զինքս քան որչափ չէի կրցած ընել մինչեւ
այժմ, երբ կը դիտեմ իմ էութիւնս բաղ-
դատմամբ Անոր՝ որմէ զայն ընդունած եմ:

Մովսէս, որ ինծի ըսաւ թէ ես Աստու-
ծոյ պատկերին ու նմանութեան համաձայն
եղած էի (Ծննդ. Ա. 26—27), այդ մէկ
խօսքովը ինծի շատ աւելի լաւ հասկցուց իմ
ընութեանս ինչպիսի ըլլալը, քան որչափ
չպիտի կրնային ընել փրկիտփաներու բոլոր
գիրքերն ու ճառերը:

Ես կ'ըմբռնեմ, Աստուած ալ կ'ըմբռնէ:
Աստուած կ'ըմբռնէ թէ ինք կայ, ես ալ
կ'ըմբռնեմ թէ Աստուած կայ, ու կ'ըմբռնեմ
նաեւ թէ ես ալ կամ: Ահա արդէն այս աս-
տուածային նմանութեան մէկ գիծը: Բայց
հարկ է քննել թէ ինչ կը նշանակէ Աստու-
ծոյ ըմբռնելը, և ինչ իմ ըմբռնելս:

Աստուած նոյնինքն ճշմարտութիւնն է և
միտքը, ճշմարտութիւն անհո՛ւն, միտք ան-
հո՛ւն: Այսպէս ահա, այն փոփոխակի առն-
չութիւնն որ ունին ճշմարտութիւնն ու
միտքը իրարմ հետ, այդ երկուքն ալ յԱս-
տուած կը գտնեն իրենց կատարելութիւնը,
քանի որ միտքը անհո՛ւն ըլլալով ճշմարտու-
թիւնը ամբողջովին կ'ըմբռնէ, և անհո՛ւն
ճշմարտութիւնն ալ իրեն հաւասար միտք մը
կը գտնէ:

Ասկէ ուրեմն, ճշմարտութիւնն ու միտքը
մէկ բան կը կազմեն, ու կը գտնուի միտք

մը, այսինքն Աստուած, որ միեւնոյն տառն
նոյնիսկ ճշմարտութիւնն ըլլալով, նոյն ինքն
իր միակ առարկան է:

Նոյն բանը չէ միւս բոլոր բաներուն հա-
մար որոնք կ'ըմբռնեն: Ձի, երբ կ'ըմբռնեմ
սա ճշմարտութիւնը թէ Աստուած կայ, այս
ճշմարտութիւնը իմ միտքս չէ: Այսպէս
միտքն ու առարկան՝ երկուք կրնան ըլլալ
յիս. մինչ յԱստուած միայն մէկ է: Ինչու որ
ան ինքզինք միայն կ'ըմբռնէ, և ամէն ինչ
կ'ըմբռնէ յինքն, զի ինչ որ կայ՝ և իր իս-
կութիւնը չէ, իր մէջ կը բովանդակի իբր
սկզբնական պատճառ:

Բայց այդ պատճառը մոռաւոր է, որ ամէն
ինչ խելքով ու ճարտարութեամբ կ'ընէ, և
որ հետեւաբար իր մէջ ունի, և կամ լաւ
եւս՝ ինք անձամբ նախնական գաղափարն
ու պատճառն է ամէն գոյացութեան:

Եւ իրմէ զուրս եղող բոլոր միւս բաներն
ալ չունին իրենց գոյութիւնն ու իրենց կա-
տարեալ ճշմարտութիւնը՝ եթէ ոչ այն հա-
մեմատութեամբ զոր ունին ճարտարապետին
գաղափարին հետ:

Ճարտարապետը դեռ թղթի վրայ չդժա-
գրած, իր մտքին մէջ նախագիծը կը պատ-
րաստէ պալատի մը կամ տաճարի մը. և
ճարտարապետին այս ներքին գաղափարը՝
այդ պալատին կամ տաճարին ճշմարիտ յա-
տակագիծը և նախատիպն է:

Այս պալատը կամ այս տաճարը այն ա-
տեն միայն ճարտարապետին ընել ուղած
ճշմարիտ պալատը կամ տաճարը պիտի ըլ-
լան, երբ լիուրի համապատասխանեն ներք-
ստպէս յղացած իր նախատիպ գաղափարին:

Եթէ ուրեմն չհամապատասխանեն՝ ճար-
տարապետը պիտի ըսէ. Այս չէ իմ յղացած
չէնքս: Իսկ թէ որ իրը կատարելապէս հա-
մաձայն ըլլայ իր ծրագրին՝ պիտի ըսէ. Ահա
ստուգիւ իմ գաղափարս. ահա՛ այս է իմ շի-
նել ուղած ճշմարիտ տաճարս:

Այսպէս, Աստուծոյ արարածներուն մէջ
ամէն ինչ ճշմարիտ է, ինչու որ ամէն ինչ կը
համապատասխանէ այս յաւիտենական ճար-
տարապետին գաղափարին. որ կ'ընէ՝ ինչ որ
կ'ուզէ, և ինչպէս որ կ'ուզէ:

Ասոր համար Մովսէս զԱնի իր նորաստեղծ աշխարհին մէջ կը մտցնէ և անոր ըսել կուտայ՝ Թէ ամէն ինչ բարի գտաւ իր գործքը աչքէ անցնելէ վերջը (ՄԵՃՂ. Ա.), այսինքն՝ յար հման իր կազմած նախագաղափարին :

Բայց այս Աստուածը՝ որ այսքան կատարեալ գործք մը ըրած էր, և այնքան աստակ՝ գոհացնելու ամէն բանաւոր, ուզեց որ իր այդ գործքերուն մէջ գտնուէր բան մը՝ որ թէ՛ իր գործքը ըմբռնէր և թէ՛ զինքը:

Ասոր համար ուրեմն ըրաւ բանաւոր ա-
բաբաճներ ալ, և ես ալ ասոնց թուէն եմ:
Ինչու որ կ'ըմբռնեմ թէ ես կամ, և թէ՛ կայ
Աստուած, ու դեռ շատ մը ուրիշ բաներ ալ
կան, և թէ՛ ո՛չ ես, ո՛չ ալ միւս բաները
պիտի չըլլայինք, հիթէ Աստուած չուզէր որ
մենք գոյու/թիւն ունենայինք:

Ու երբ կ'ըմբռնեմ ես իշերն իրենց վիճակին մէջ, իմ մտածումս կը պատշաճի աւնոնց. ինչու որ ես զանոնք այսպէս կը մտածեմ՝ ինչպէս որ անոնք են, և անոնք համաձայն կ'ըլլան իմ մտածմանս, զի անոնք են՝ ճիշդ ինչպէս ես կը խորհիմ:

Ահա ուրեմն թէ, ինչպիսի՛ է իմ բնութիւնս, կարենալ համաձայն գտնուել ամէն բանի, այսինքն՝ կարենալ ընդունիլ ազդեցութիւնը ճամբարտութեան, մէկ խօսքով, կարենալ զայն ըմբռնել:

Ես յԱստուած գտայ այս բանը. զի ամէն ինչ կ'ըմբռնէ ան, ամէն ինչ գիտէ. Իրերն աչնալէս են՝ ինչպէս որ ինք կը տեսնէ զանոնք. բայց ոչ թէ ինծի պէս. զի ես լաւ մտածելու համար, պարտաւոր եմ իմ մտածումս պատշաճեցնել ինէ դուրս գտնուող իրերուն. Աստուած իր մտածումը չի պատշաճեցնէր իրմէ դուրս գտնուող իրերուն, ընդհակառակն, ան իրմէ դուրս եղող բաները կը պատշաճեցնէ իր յաւիտեանական խորհուրդին: Վերջապէս, Ան կանոնն է, արտաքուստ չէ որ կ'ընդունի ճշմարտութեան ազդեցութիւնը. ինք բուն իսկ ճշմարտութիւնն է, ինք այն ճշմարտութիւնն է՝ որ կատարելապէս կ'ըմբռնէ ինքզինք:

Յայտմ ուրեմն կը ճանչնամ թէ իր պատկերին համաձայն ստեղծուած եմ ես, ո՛չ թէ

իր կատարեալ պատկերն եմ, զի այն ատեն ես ալ իրեն պէս նոյնինքն ճշմարտութիւնը եղած պիտի ըլլայի։ ալ իր պատկերին համաձայն, կարող ընկունելու ճշմարտութեան ազդեցութիւնը։

(Bossuet, œuvres philosophiques)

ԼՈՒՐՏՏԱ

25ԻՆՃԻ ՊԷՑՆ ԷԼ ՄԻԼԷԼ Ս. ՀԱՂՈՐԴՈՒԹՅՈՒՆ ԳՕՆԿՐԷՍԻ

Պեյոնյու, 14 Օգոստոս 1914

Միսիր հփհնսի հազրեթդերի,

Լորսսա ինիզաս իսկն պէյն եղ միպէյ Ս. Հա-
ղորդութիւն գօնկրեսիւն շայիր վասն իզրէ
պիր զայ մեզպէ եղլաւըշը իսկն Տէ, սնվալը
հազրէ միւնասիպէիյէ մեզիւ մեզպէիւ
մն էր քտաիւք եղլաւսս դպիւ օրնոյ կօ-
րիւնիւյօր:

Մա մաժիյի, միւթսպեր Կաթողիկէ Արձա-
գանգըն զարկինի քիւտընը մեկնուն իրմէ վի
զաթօյի պիղիկինէ տէյլ օղն օ պիտիլ գօնկի
միւզաքեաթ վի իշիկալաթընա վազըժ էյիւմէ
յուզի, տանա թանըր թալիթինէ պուլունտուլըն
օ միւպարի կիւնյիին թալիթինի իլիննի պի
տէֆա տանա ծազմազ քիլօթիին մա էյ մեկ-
նունյէ ինքիյաւ էյիտմ:

Մեզիւր սեզանչեղին Կաթողիկէ Արձա-
գանգս տեղինէ հիսնեթ պոլուսըզարնան
տալը պէյանը քեղեքիւր վէ պու վիսիլի հա-
սնէ իլէ աղը ինքիւրանսա սա միւսարեթ
իսերիւ, եփենիւ:

ԿԶԵՄԷՍ Վ. ԱՍՏՈՒՐԵԱՆ

...Զաթէն Յուլիսին 20սինոտ հէր թա-
րաֆտան հէլէն ուխտաւորլարը ասղրուտան
Լուրտա նազլ էյլէմէք իւզրէ Սէթտէ իու-
տուսի թրէնէր թէչէքքիւ իթմէյէ պաշլա-
մըշտը։ Ագշամըն սաաթ ալաֆրանկա ճինտէ
հարաքէթ իտէճէք օլան, 40—50 վաղօնտան
միւթէչէքքիւ դաթարա չիֆթէ լօզմօթիւ
գօշուլմըշ միւհէյեա պէլլէյօրտը, Պինլէրճէ
ուխտաւորլար վաղօնլարա եշլլէշիւթը վէ
վազթը մուալեհէնինտէ թրէն հուրրա նազ-

մէլէրի արասընտա թահրիքի չարիսը ազիմէթ էյլէտի :

Բասէն Լուրտա կիտէն պու թրէն անճագ միւհիմմ սթասիօնլարաա թէվապգուֆ խիյօր վէ պօշ դալան հէրլէրին իսթիհապը նիսպէթինաէ հէնի գօնկրէսսիսթլէր ալըյօրաը : Թուրուզա հէթիշտի իսէք , արթըզ շաֆապըն կիւլկիոուն բարմազլարը ուֆուզըն մութալլա պարուլարընը աչմագտա վէ սուղլար սուգա- ոընտան պիր մէնասսէյի միւրասստտան չը- գարճասընա բիւր հաշմէթ հիւքսէլէն արու- սէյի աֆիթապ տա էշիայը գէրինթէրինի հէր թարաֆա սաչմագտա իտի : Պիզ իքի թա- րաֆըմըզը սէյր ու թէմաշա իտէր քէն , կեահ ֆրանսանըն օ միւնպիթ վէ մահուլտար արադիսինի թէտզըզա տալըյօր , կեահ տա ուզագտան կէօրաիւլիւմիւզ Բիրէնէ տալլա- րընըն գարլար իշինտէ մէսթուր գիրվէլէրինէ հայրէթաէ գալըյօրաըզ : Նիհայէթ Թարպ շէհրինի կէշտիք իսէ , արթըզ հաւաշ հաւաշ Լուրտըն հէշիլ թէքէլէրի վէ պա խուսուս օ թէքէլէր գատար հիւքսէլմիշ օլան չան գուլէսի կէօրիւնմէյէ պաշլաալար :

Յուլիս 21 սաաթ սապահըն թամմ հէտի- սինտէ իտի , հասրէթլէ միւթէվէճճիհ օլտու- ղըմըզ միւհիզաթլար պէլտէսինին իսաքը բա- քընա գատէմիհատէ օլտուգ : Թրէնտէն ինէր ինմէզ հէր քէս քէնտիսի իշուն էվվէ- լինտէն հազըրլամըշ օլտուղը մէնղիլէ էշիա- սընը գօտուգտան սօնրա հէման Մաղարա ճատտէսինի էլէ ալարազ Լուրտ սուլթանընը վէ օնուն ալլահանի էվլատընըն Ամէնասուրը Հաղորդութիւնը սէլամլամաղա շիթապան օլտու :

Հէնուզ Բարա հազրէթլէրինին վէքիլի մախսուսը գարտինալ միւվասալէթ էյլէմիշ օլմատըղընտան Լուրտ էհալիսի պէօյիւք հա- ղըրլըզլար իշինտէ իտի : Սաաթ իքիտէ թէշ- րիյֆ իտէճէք օլան վէքիլ գարտինալը իս- թիգպալ իթմէք իւզրէ հէր քէս սթասիօնա տօղրու իլէրիլէյօր վէ տաղըն թէքէսինտէն իլք եուվարլանտըղընտա քիւշիւք պիր շէյ իքէն կիթտիքճէ ճէսամէթ բէյտա իտէն գար թօրու կիպի պու գալապալըզ տա տայիմա արթըյօր վէ հէր թարաֆը թուլույօր իտի :

Լուրտ շէհրի սէրաբա ալլար , հէշիլէր , մօրլար կիյինմիշ պիր կէլին մէնգարէսինի իրայէ իթմէքաէ իտի : Էվլէր , գօնագլար , օթէլլէր , խոսթախանէլէր , ալի քիանլար , մաղազալար , սօգապար բէնկեարէնկ պօյ- րազլար , կիրլանտլար , օրիֆլամալար թէգիին խալմիշ օլուպ պիր զըսմը վալիտէթուլլանըն մէտայիհինի հաւի , տիկէր զըսմը տա Ս . Հա- ղորդութիւնը իմա իտէր մանատար իպարէ- լէրլէ միւթէհալլի պուլուսույօրաը , Շէհրին մէլիթէլիֆ մահուլլէրինտէ զայէթ միւքէմէլ թագը զաֆէրլէր բէք օլուսմուշ օլուպ , սթասիօնըն հէման հանընտա բէք օլուսման պէօյիւք թագը զաֆէրլին պալասընտա Շօր- նեալ որ զայ յանուն Տիտոն» ալէթի միւ- պարէքէսի ալթուն հազըրլարա նագշ իտի- միշ պուլուսույօրաը :

Սաաթ իքիտէ հէթիշէճէք օլան թրէն պիրապ թէլէխիւրտէ գալմըշտը , պու ոըրա- տա արթըզ հօլլար , գալտըրմլար , բէնճիրէ վէ պալգօնլար վէ հաթթա գարտինալըն կէ- չէճէյի հօլըն իւզէրինտէ սղուլընան աղաճլար սլիլէ ինտան իլէ աօլմուշ . թրամուէյ , արա- պա , օմիհպուսլար տուրտուղը կիպի հէր սու- րէթլէ ամէտ ու չիւտ տալի միւմքինսիզ պիր հալէ կէլմիշտի : Բօլիսլէր , պէլէտիյէ չա- վուշլարը , կարտիէնլէր ինղիպաթլա մէշլուլ օլտուզլարը կիպի . գօնկրէ միւնասիպէթիլէ թէշէքքիւլ իթմիշ օլան կէօնիւլլիւ մուհա- ֆըզ ուխտաւոր կէնճլէր ալայը տա ինթի- զամըն մուհաֆագատընա տիգպաթ իթմէքտէ պուլուսույօրլարաը :

Իշթէ պիրտէն թրէնին տիւտիւլիւնին սէ- սի իշիտիլաի . . . հէր թարաֆտա պիր մէսէր- րէթ ու պէշաշէթ ալամէթլէրի նիւմաեան օլ- մաղա պաշլաալը : Զաթէն Լուրտաա հազըր պուլընան գարտինալ վէ եպիսկոպոսլարտան բէք չօզլարը վէքիլ գարտինալը իսթիգպալ իշին սթասիօնա գատար կէլմիշ վէ օրտտա պէքլէմէքտէ պուլուսույօրլարաը :

Օնունճը Պիտա թարաֆընտան գօնկրէյէ րիյասէթ իթմէք իւզրէ իգամ պուլուլան Պէլմօնթէ բրէնսի գարտինալ Բինիաթէլլի հազրէթլէրի Լուրտ թօրաալընա գատէմ պա- սար պտսմազ , մաէթթէսիւֆ շէհրին գալէ-

սինտէն սէլամ թօրարը քնտախտ օլունմա-
յաճաղընտան, հիշ տէյիւտէ պիր նիւմայիշ վէ
բասիմէի խօշամէտի օլմադ իւզրէ տյնի գա-
լէտէն թօրտան տահա գիյատէ գուվլէթլէ
թանիյն քնտաղ օլան պօմպալար աթըլտը,
վէ միւշարիւէյն հազրէթլէրինին թէշրիֆլէրի
հէր քէսէ թէպշիր իտիլտի: Վէթիլ գարաթ-
նալ սթասիօնտա կէօրիւնիւր կէօրիւնմէզ,
պէլէտիյէ մուզիգասը Բաբա, հաշաւըն Օնուհնճը
Պիոս, հաշաւըն վէթիլ գարտինալ» նիտալարը
պինլէրճէ էհալի թարաֆընտան րէֆ իտիլմէյէ
վէ ալգըշ սէտալարը իշիտիլմէյէ պաշլանտը:

Գարտինալըն ճիւզի պիր միւտտէթ արսոմ
իթմէսի իշին թէրմինիուս օթէլինտէ միւքէլ-
լէֆ պիր սալօն հազրըլանմըշ օլմաղլէ, կէ-
րէք գարտինալ, կէրէքսէ պէրայը իսթիգպալ
կէլմիշ օլան զէվաթը միւհթէրէմէ մէզքիւր
օթէլէ տախիլ օլտուլար: Լուրտըն պէլէտիյէ
րէյիսի վէ պիլ ճիւմլէ ազասը վէթիլ գար-
տինալը սէլամիամազ իւզրէ կէլմիշ վէ տի-
կէրլէրի իլէ պէրապէր թէրմինիուս օթէլին-
տէ պուլունույօրլարտը:

Էվվէլ էմիրտէ Լուրտ պէլէտիյէ րէյիսի՝
գարտինալ հազրէթլէրինէ մէմէքէթ նամընա
իյֆայի վազիֆէյի խօշամէտի իթմէք իւզրէ
պիր նութգ իրատ իթմիշ վէ գարտինալ Բի-
նիաթէլլի թարաֆընտան միւնասիպ պիր
նութգլա ճա մուզապէլէ օլունմուշ տըր:
Պատէհու մայր եկեղեցիյէ կիտիլմէք իւզրէ
ալայ թէշթիլ օլունարազ, սէօրթ աթըլը վէ
գատիմ Բիրէնէլիլէրին միլլի քիւվէթինի լա-
պիս օլան իքի քիմսէ թարաֆընտան իտարէ
օլունան պիրինճի արապատա սաղտա՝ վէթիլ
գարտինալ, սօլընտա թարազ վէ Լուրտ եպիս-
կոպոսը վէ գարշըրընտա տա պէլէտիյէ րէ-
յիսի ախզը մէվգի իթմիշ, վէ պու պիրինճի
արապայը թադիպ իսէն տիկէր արապալար-
տա, իսթիգպալա կէլմիշ օլան րիսգօպօտան,
պիր գաշ գօնթ, պէլէտիյէ ազասը վէ գար-
տինալ Բինիաթէլլինին մայէթի օթուրմուշ
վէ պունյարըն արգասընտան տա րիյատէ օ-
լարապ գօնկրէսիաթլէր եիւրիւհէրէք հօլա
րէվան օլմուշլար տըր:

Գարտինալըն կէշտիյի սօգաղլարտա ճեա-

շասըն Բաբա, հաշաւըն Օնուհնճը Պիոս, հա-
շաւըն վէթիլ գարտինալ» սէտալարը թա-
արշը ալայա եիւքսէլմէքսէ վէ պա խուսուս
քիլիսանըն Բօզէր թէսմիյէ օլունան պէօյիւթ
հալլուսընա կէթիշիլտիյինտէ օրատա, էթ-
րաֆ տիվարլարըն իւզէրինտէ վէ հաթթու
արգատա Լուրտ Գոլգոթասընըն իւսթիւնտէ
պիլէ իճթիմա իթմիշ օլան օթուզ պին գա-
տար էհալինին ալգըշ սէսլէրի իշիտիլմէքսէ
իտի:

Պու «հաշաւըն»լար, պու արգատը կէլ-
մէզ ալգըշլար արասընտա, գարտինալ հազ-
րէթլէրի հալլունըն զարպ ճիհէթինտէ խաս-
սէթէն հազըրլանմըշ օլան էսթրատա չըզըպ,
մագամլարընա օթուրմուշ վէ ճն գատար գար-
տինալար վէ պիր չօգ եպիսկոպոսլար միւ-
շարիլէյին էթրաֆընը իհաթա իտէրէք նիմ
տաիրէ թէշթիլ իթմիշլէր տիր: Պու եպիս-
կոպոսլար միյանընտա էրմէնի գաթօլիք ճէ-
մաաթընը թէմիլ էյլէյէն Արհի. Գօլունեան,
Նազլեան վէ Պահապսնեան զերապայծառլար
տախի պուլընմագտա վէ էնզարը ամմէյի
ճալիպ օլմագտա իտիլէր:

Իշթէ պու սըրատա գարտինալ վէ գար-
տինալ իլէ պէրապէր ումուս հիյէթ գըյամ
իտիպ օգունան «Մեծապուսցէ» երգինի տիյ-
նէտիլէր վէ Փառք Հօրը միւթէագիպ, Լուրտ
եպիսկոպոսը Մօնա. Շէքէր հազըր պուլընան
ումուս գաթօլիքլէր նամընա Բաբա հազրէթ-
լէրինէ արզը ինթիրամաթ վէ թագտիմի ու-
պուտիյէթ իտիպ, ումուս գօնկրէ էրպապը-
նըն իշպու հիսսիյաթը ճիտտիյէլէրինի գաթօ-
լիքլէրին րէյիսի էքրէմինէ թէպիլդ պուլուր-
մալարընը վէթիլ գարտինալտան րէճա վէ
միւշարիլէյնէ տախի պէյանը թէշէքքիւրլէ
պէրապէր վաղիֆէյի խօշամէտիյի իճրա էյլէ-
միշ տիր:

Գայիմէն պու նութգը տիյնէյէն գարտի-
նալ՝ ճէվապ օլարազ, Բաբա հազրէթլէրինին
հէր վազըթտան գիյատէ պու կիւն Ֆրանսա
հազըրնտա պէօյիւք պիր թէվէճճիւհ բէրվէր-
տէ էյլէտիքլէրինի պէյան իթտիյի կիպի,
քէնտիսինէ գարշը կէօսթլէրիլէն պու գատար
տատար ինթիրամա մուգապիլ թէշէքքիւր վէ
գաթօլիքլէրի Բաբանըն էթրաֆընը իհաթա-

յա տալէթ իթմիշ վէ սիւրէքլի ալգըշար արսաընտա նութգընա խիթամ վէրմիշ տիր : Բօնկրէնին րէսմի քիւշատը Յուլիսին 22սինէ միւսատըֆ չարչէնպիհ կիւնիւ սաաթ տէօրթտէ մուգարրէր իսէ տէ , տահա գօնկրէնին արէֆէսի օլան Չլինճի կիւնիւնտէ Լուրտտա օն գատար գարտինալ , թագրիպէն իքի եիւզ արքեպիսկոպոս վէ եպիսկոպոս վէ տէօրթ պինի միւթէճալիզ քահանայ պուլընմագտա տըր . պուշարըն պատարագ սէօյլէյէպիւմէլէրի իչին 300 խորան հազըրլանմը օլուպ , հէր քէսէ պատարագ թագտիս խտէճէյի քիլիսա եա մանաթըրըն իսմի իլէ խորանըն նիւմէրօընը միւպէյյին պիրէր քարթ վէրիւմէքտէ օլուպ , եարը կիճէտէն իթիպարէն էօյլէն սօնընա գատար պատարագլար սէօյլէնմէքտէ տիր :

Ամէրիգատան , Աֆրիգատան , Էվրօպատան , Ասիատան վէ հաթթա Ովկիանիատան պիլէ գաֆլա պաֆլա գօնկրէսիսթլէր կէլմիշ օլուպ պուշարըն եպիսկոպոսլարը վար իսէ՝ օնուէն , եպիսկոպոսլարը օլմատըղը թագտիրտէ՝ քէնտիլէրէ րէհպէրլիք իթմիշ օլան քահանայարըն րիյասէթ վէ տէլալէթիլէ ուխտլարընը իճրա իթմէքտէ , քիլիսալարա գիյարէթէ կիթմէքտէ , Գողգոթայա չըգմագտա վէ թարօրլարտա հազըր պուլընմագտա , վէ պու սուրէթլէ եէկտիկէրլէրինէ հիւնի իպրէթ օլմագտա տըրլար : Էրմէնի գաթօլիք ճէմատթըմըգտան իսէ , իւշ եպիսկոպոս վէ իւշ տէօրթ վարլապետտէն մատա , մա էթ թէէնսիւֆ , հիշ պիր էսէր կէօրիւնմէմէքտէ տիր :

Ահ , եա՛ Րապպի , մէմլէքէթլէրի ֆարգլը , լիսանլարը , առէթլէրի , մէնֆատթլարը , հիսսիյաթլարը , միլլիյէթլէրի ֆարգլը պու պինյէրճէ էհալինին Ամինասուրը Հազորդութիւնըն վէ Լուրտ Սուլթանընըն էթրաֆընտա ալնի իման , ալնի հիւրմէթ վէ ալնի հիսսիյաթլա պուլուճմալարը նէ՛ գատար թաթլը , նէ՛ գատար ֆէրահէֆգա տըր :

(Մապաշի վար)

Մ Ի Զ Ա Գ Ի Ի Ղ Է Ն

17 Օգոստոս, 1914 թուականով հետեւեալը մեզ յրկուած է ի հրատարակութիւն .

Յարգոյ Խմբագրութիւն «Կ. Արմազանգ»ի,

Շարաթաթիւրթիդ թիւերը Անտոնեան Միաբանութեան Միջադիւղի վանքին մատենադարանին մէջ գետեղած ատենս , 151 թիւին մէջ հանդիպեցայ Խալիֆաներու նախկին ուսանին մեջ հայկական յոքեյեան մը յօդուածին ներքեւ ցարդ աչքէս վրիպած ծանօթութեան մը , որուն մէջ Ն . Ս . հրապարակաւ շնորհակալութիւն կը մատուցանէ ստորագրողիս , որ իր Պաշտատի Պարայի քրիստոնէութեան . . . պատմութիւնը հաւաքելու փափաքը իմանալուս պէս՝ ինքնաբերաբար եւ առանց նոր խնդրանքի փութացեր եմ ձեռքիս տակ ունեցած տեղեկութիւններս հաղորդել : Արդ , ներկայիս ես ալ հրապարակաւ կը յայտարարեմ որ իմ ձեռքիս տակ ունէ տեղեկութիւն չունիմ . ինչ որ տուած եմ , Անտոնեան Միաբանութեան ղեւանէն քաղած եմ , որուն հսկողութեան պաշտօնն ունիմ , եւ այն , յիշեալ Միաբանութեան Մեծաւորին հրամանաւ :

Հ. ԻՍԱՀԱԿ Վ. ՍՐԱՊԵԱՆ
ղեւանապետ

Տ Ե Ղ Ե Կ Ա Գ Ր Ա Կ Ա Ն

ՀՈՈՄ ԵՒ ԿԱԹՈՂԻԿԷ ԱՇԽԱՐՀ .— Միացեալ Նահանգաց տաքելական նուիրակ Արհի . Մոնթանոյ Գերապայծաւը , Նիւ-Եօրք գնաց վերջերս Սուրբ Թովմաս-Ագուինացի Ժողովրդապետութեան կաթողիկէ երիտասարդներուն մէկ Ժողովրդական հանդէսին ներկայ գտնուելու համար Ն . Արհիպատուութիւնը մեծ շքով ընդունուեցաւ Ժողովրդապետութեան երեւելիներուն կողմէ և ողջունուեցաւ մանչերու զըպրօցին նուագախումբէն : Ապա տաքտորդուեցաւ ընդարձակ շրջափակ մը :

Հոն , նոր պատրաստուած սեղանի մը վրայ , բաց օդին մէջ , հայրապետական պատարագ մատոյց Ն . Արհիպատուութիւնը , շրջապատուած քառասուն քահանայէ : Պատարագէն յետոյ Նիւ-Եօրքի ընդհանուր փոխանորդ Լավել Գերապայծաւը ներկայ ստուար բազմութեան բանախօսութիւն մը բրու Եկեղեցւոյ այս վերջին տարիներուն մէջ բրած յառաջդիմութիւններուն վրայ :

Ուրախութիւն յայտնեց որ Միացեալ-Նահանգ-ներուն մէջ տակաւ առ տակաւ աւելի արգարու-թիւն ցոյց կը տրուի Վաթողիկէ Եկեղեցւոյն ձեռ-տու քննութիւնն նկատմամբ:

Կրօնական հանգէսէն յետոյ ի պատիւ Ն. Ար-հիապետութեան, մեծ հացկերոյթ մը տրուեցաւ: Նոյն ժողովրդապետութեան կաթողիկէ տիկիններն ալ, իրենց կողմէ, սեղան մը տուին այն երիտասարդ-ներուն որ առաքելական նուիրակին անցքին երկու կողմը շարուած անոր պատիւներ բրած էին:

✱. Բարդի արքեպ. Ամէդ, Գերապարծառը շրջա-բերական մը ուղղեց իր հօտին, անոր յանձնարարելով հաւատարմօրէն ու եւանդով կատարել իր հայրենա-սիրական պարտականութիւնները: Կառավարութիւնը բանակին մէջ առաւ քաղմութիւն քահանաներ: Փրանս-թերթերը կ'ըսեն թէ բանակին մէջ նոյն իսկ քա-հանայի չափազանց առատութիւն պիտի ըլլայ, ո-րովհետեւ իւր զինուոր զէնքի տակ առնուած երէց-ներուն ալ իշխանութիւն տրուեցաւ ի հարկին իրենց եկեղեցական պաշտօնը ի գործ դնելու, այսինքն խոս-տովանութիւն լսելու և Ս. Հարրդութիւն մասակա-րարելու:

ՀԱՅ-ԿԱԹՈՂԻԿԷ ՊԱՏՐԻԱՐԿԱՐԱՆ. — Օգոս-տոս 17ին Պոլիս հասան Արհիապատիւ Անտոն Վ. Պաշապանեան, Եպիսկոպոս Կեսարիոյ և Գեր. Անտոն Վ. Իսկէնտէրեան, որ Լուրսի Ս. Հ. Մ. Համաժողովին ներկայ գտնուած էին:

✱. Օգոստոս 18ին Աւստրիոյ-Հունգարիոյ Փրանց Եօզէֆ Օգոստափառ Կայսեր ձնագետն Ցիւրգ տարե-դարձին առթիւ, Ամեն Գերեթ. Հոգեւոր Տէրը, Պո-լոս Պետրոս ԺԳ. Թերզեան, Կ. Պատրիարք Տանն Կիլիկիոյ, իր բարեմաղթութիւնները ուղղած ըլլալով Պոլսոյ Աւստրիա-Մաքա գետակն Վսեմ մարքիզ Բալ-լավիշինի, Ն Վսեմութիւնը կայսերական և թա-գաւորական փոխ-հրապարտ Ռոպէս Քրոնհայցի մի-ջոցաւ իր շնորհակալութիւնը յայտնեց Ն. Ամենա-պատուութեան, Օգոստոս 19ին:

ՆԵՐՔԻՆ ԵՒ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԳՈՐԾԵՐ.— Ներքին գործոց նախարար Թալէաթ պէյ և Երեսփ. Ժողովոյ նախագահ Խալիլ պէյ Օգոստոս 13ին Լշտիքէի ճամ-բով Պոլսէն գացին: Թուրք թերթերը կ'ըսեն թէ Յուդայական պետական տնտեսական օմնիք ալ Պաշ-տէն երթալով պիտի տեսակցին Թալէաթ և Խալիլ պե-յերուն հետ Թանին ալ կ'ըսէ թէ այս ուղեւորու-թիւնը ներկայ կացութեան հետ ուղղակի առնու-թիւն մը չունի, այլ նախապէս տէրութեան միջեւ կատարուած բանակցութիւնները լրացնելու նպատակ ունի:

✱. Թանին կը գրէ— Կը լսենք թէ զինուորա-կան ծառայութեան օրէնքին և անոր վրայ աւելցուած ու դարձադրութեան գրուած օրէնքին տրամադրու-թիւններուն համեմատ վորակուէ բացառութիւն հա-

մարուածները և անոնք որ օսմ. բանակին պէտքէն աւելի ըլլանուն պատճառաւ արտօնուած էին իրենց տունները երթալու, բանակին մէջ իրենց ընկերե-րուն գործօն ծառայութեան փոխարէն յարմար ձեւով մը տուրքի ենթարկելու մասին օրէնք մը պատրաստ-ուելու վրայ է:

✱. Պոլսոյ կուսակալութեան. — Զէնքի տակ առ-նուած մուսնիք զինուորներու ընտանիքին տրուելիք թոշակին մասին կարգադրութիւններ ընելու պաշտօն ունեցող նորակազմ յանձնաժողովը վաղուրէն ակեալ կուսակալութեան պաշտօնատան մէջ գործի պիտի ձեռնարկէ: Սոյն թոշակին իրաւունք ունեցած ըլլալ կարծողները պէտք է մտպաթառ առնեն իրենց թա-ղի մաթթարէն, իրենց ընտանիքին անդամներուն թը-ւոյն, տարիքին և ապրելակերպին մասին և յետոյ դի-մեն Պոլսոյ կուսակալութեան:

✱. Օգոստոս 17ին, առաւօտեան ժամը 10ին, Ֆէրիքիւղի Լատին գերեզմանատան մատրան մէջ տե-ղի ունեցաւ հոգեհանգստեան հանդիսաւոր պաշտօն Խրիսի պատերազմին զոհուած Փրանսացի զինուորին-րուն ի յիշատակ: Երկսեռ միջոգաւոր շատ հոծ բազմութիւն մը ներկայ էր. կը նախագահէր Փրանս. դեսպան Մ. Պոնրար, իր քով ունենալով զինուորա-կան կցորդը և ռուս զինուորական կցորդը:

Հոգեհանգստէն յետոյ, թափօրը եկաւ յիշատա-կարանին առջեւ, ուր Մ. Պոնրար խիստ յազեալ, խօսեցաւ զգալուն ճառ մը, կոչ ուղղելով Փրանսա-ցիներուն վստահ ըլլալու հայրենիքին եւ այն բանա-կին վրայ, որ ժամանակին օգնութեան փութաց բա-րեկամ ազգի մը: Արդի բանակն ալ իր նախահայրե-րուն արժանիքը բարձր պիտի բռնէ:

Մ. Պոնրար իր խօսքերը վերջացուց Փրանսեւ-թուրք համերաշխութեան մասին սիրայիլ խօսքերով, և վստահութիւն յայտնեց թէ, ինչպէս Խրիսի պա-տերազմին առթիւ, այժմ ալ նոյն բարեկամները պիտի քան երկու ազգերը, Մ. Պոնրար ջերմօրէն ծափա-հարուեցաւ:

Պելժ փաստարան Մ. Տրկան փղձկած, երախտա-գիտութիւն յայտնեց Փրանսայի, ըսելով որ անոր կը պարտին Պելժիոյ գոյութիւնը: Պելժիա այսօր ուրախ է որ կը հասուցանէ իր պարտքը Փրանսայի:

Իթթիհատ Թերաֆէրի կողմէ Փրանսերէն ճառ մը կարդացուեցաւ, երախտագիտութիւն յայտնելով Փրանսայի:

«Ազգային պաշտպանութեան» բովանդակ կողմէ նոյնպէս Փրանսական ազգին ասպետական ոգին դըր-ուստող ճառ մը կարդացուեցաւ:

Բազմաթիւ շքեղ ծաղկապսակներ դրուեցան յի-շատակարանին վրայ Իթթիհատին, Ազգային Պաշա-պանութեան բովանդակ, Փրանսական գաղութին, Ռուսերուն և Պելժերուն կողմէ:

Ռուս զինուորական կցորդը իր ծաղկապսակը դրած ժամանակ, ծնրադրեց յիշատակարանին առջեւ ու խաչակնքեց:

Հանդէսին վերջաւորութեան մօտ հասաւ ծովային նախարար Ջէմալ փաշա ե. հայակապ ծաղկեպտակ մը բերաւ ծովային նախարարութեան կողմէ:

*. Սոֆիայէն Օգոստոս 15 թուականով կը հեռագրեն թէ պուլկար հրոստապետ Միլէֆ Լյոսմալով օգը հաներ է Վարտարի կամուրջը Տէմիր Գարուսի մէջ, որով սերպ բանակին նահանջը դէպի Նոր-Սեբասիա անկարելի կ'ըլլայ: Աւելի հրոստապետ մը, Ալէքսանտրոֆի հրամանատարութեամբ, Ալէկէյի կամուրջը օգը հաներ է, որով սերպ բանակը պիտի չկրնայ պարեալ նաւորուիլ Յունաստանի ճամբով:

*. Նիշէն Օգոստոս 16 թուականով հեռագիր մը կ'ըսէ թէ աւստրիական բազմաթիւ զօրքեր օգոստոս 12էն 13ի գիշերը յարձակեցան սերպ սահմանազուլուն վրայ եւ յաջողեցան Սափան անցնիլ Եագոտցի մօտ: Աւստրիացիները բռնէն կախէ մը ետքը անցան Տրինա գետը՝ Սօֆիայի մօտ: Ահագին կորուստ կայ: Կ'ըսուի թէ Սերպերը նոյն իրիկուն կախի մը ձեռնարկեր են, որուն արդիւնքը դեռ յայտնի չէ:

*. Փոսէսթանէնց Պիււս Վիեննայէն կը հեռագրէ Օգոստոս 16 թուականով — «Օգոստոս 11ին, Աւստրիական զինուորները, բռնէն կախներէ ետքը, թշնամին խախտեցին իր դիրքէն, որ երկար տանէ ի վեր ամրացուած էր եւ բազմաթիւ զօրքերու կողմէ գրաւուած՝ Տրինայի արեւելեան կողմին բարձունքներուն վրայ, Լէֆիցայի ու Լէնիցայի մօտ: Հոն եւ Եագոտցի մօտ ուրբաթ կէսօրէն ետքը, եւ նոյն գիշերը Սերպերը մեծ ուժգնութեամբ բազմաթիւ հակադարձակումներ քրին, որոնց ամէնքն ալ ետ մըղուեցան: Այսօր աւստրիական զօրքերը շարունակեցին իրենց յաւաքիւղացումը: Թշնամին գրաւեցին գր. մը, երկու թնդանօթ եւ երկու խորաքնկէղ: Թըշնամին ծանր կորուստներ ունեցաւ: Աւստրիական զօրքերն ալ բաւական կորուստ ունեցան, բայց գեա մանրամասնութիւն չկայ: Սեւ Լեռնցիները փորձեցին աւստրիական հողը մանր քանի մը տեղերէ, բայց ամէն կողմէ ետ մղուեցան: Հիւսիսային կողմէն աւստրիական զօրքերը կը շարունակեն յաւաքանալ Վիսթուլայի արեւմտեան ու արեւելեան կողմերէն:

*. Ծրանայի պատ. նախարարութիւնը կը հրահարակէ միջեւ հիմա ժրանքեպետ բաճակին ձեռք բերած յաջողութեան մէկ ամփոփոյր:

1. Գեյմանները կատարեալապէս ձախողեցան Դանաբի վրայ իրենց յանկարծակի յարձակումներուն եւ Պելճիքայէն անցնելու իրենց ծրագրին մէջ:

2. Շնորհիւ այդ ձախողութեան, Ֆրանսական զօրաշարժը տեղի ունեցաւ մեծ յաջողութեամբ:

3. Կատարեալ համաձայնութիւն կայ զինակից բանակներու գործողութեան միջեւ:

4. Բացարձակ տիրապետութիւն ծովերու: Ծրանա երկու միլիոն Ֆրանքի վարկ յատկացուց ազգային պաշտպանութեան համար:

Բարիզ, 18 (Խալ. Գործ.) Լուստոնդեակ շրջանակներու մէջ կը հաւատան թէ զինուորական մեծ քրճողութիւն մը պիտի է Պելճիքայի մէջ, Վալրի նահանգը, Ժէմպու եւ Նամիւս, 500 քիլոմէր ճակատի մը վրայ: Մանրամասնութիւնք կը պակսին:

Բեդեսպուրկ, 19.— Մեր շրջանակներուն մէջ կը հաւատաստեն այն լուրը թէ աւստրիական զօրաքառնդերը Պեսարապի մէջ քանի մը կարեւոր դիրքեր գրաւած են:

Բարիզ, 19.— Գերման օդանաւ մը Լիւնէվիլի վերերը թռիչք մը կատարելով՝ քաղաքին վրայ պոմպաներ նետեց:

Բեդեսպուրկ, 19.— Ռուսական զօրաշարժը աւարտած ըլլալով մէկ վայրկեանէ միւսը կը սպասուի որ ռուսական բանակը աւստրիական եւ գերմանական սահմաններուն բովանդակ ճակատին վրայ յարձակողականի ակտի:

Պեդին, 20 Օգոստոս.— Օտեսա բոցերու մէջ է: Կովկասի մէջ ապստամբութիւնը շատ մեծ ծաւալ գտած է:

*. Ճաքոնի կառավարութիւնը վերջնագիր մը տուաւ Գերմանիոյ:

Վ Ե Ր Զ Ի Ն Ժ Ա Մ

Վերջին պահուն սրտի անհուն ցաւով կը լսենք Պիոս Ժ. Սրբազան Քահանայապետին մահը, որ տեղի ունեցեր է օգոստոս 20ին:

Բ Ո Վ Ա Ն Դ Ա Կ Ո Ի Թ Ի Ի Ն

Դեպքեր եւ սկզբունքներ	529
Հիւ վաւերաբողբեր	531
Եօթնեակ Քրիստոնէի	534
Յիսուս Քրիստոս	535
Հաւատքի մի նոր յաղթանակը	536
Էջ մը Պօսիէէ	537
Լուսնա 23իննի պէյնէլմիլէ Ս Հաղորդութիւն գովելէսի	539
Տեղեկագրական	542

ԱՐՏՕՆԱՏԵՐ

ՅՈՎ. Ծ. Վ. ԿԵՏԻԿԵԱՆ

ՏՆՕՐԷՆ-ԽՄԱՆԳՐԱԳԵՏ

ԳԷՈՐԳ Ծ. Վ. ԹԵՐԶԻՊԱՆԵԱՆ

Տպարան Կ. Արճազատիկ Երաբարեքի, Բերա, Պալատ փողոց քիւ 5, Կ. Պոլս

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ.— Թուրքիոյ համար տա-
րեկան՝ 40 դհկ. արծ. վեցամսեայ՝ 20.— մէկ թիւ՝ 1 դհկ.— Արսաւան-
ման տար. 3ր. 10. վեցամս 5.— Վճարմունք կանխիկ են.

ՀԱՍՑԷ.— Կարողիկէ Արձագանգ, Բերա, 5. Պայրամ փողոց 5, 4.
Պոլիս:

GATOGHIGUÉ ARTZAKANK

Péra, 5 Rue Baïram 5

Constantinople

ԾԱՆՈԹՈՒԹԻՒՆ.— 1.— Արձագանգ կը հրատարակուի
Շաբաթ օրերը: 2.— Խմբագրութիւնս պարտաւորեալ չէ ան-
պատճառ կամ նոյնութեամբ հրատարակել իրեն զրկուած ու եւ
յօդուած: 3.— Կեղծանունով զրկուած յօդուածներու հեղինակը
կը պարտի իր իսկական անունը ծանուցանել Խմբագրատեղին:
4.— Ձեռագիրները ետ չեն դարձուիր: 5.— Յօդուածներու
ձեռագիրները պէտք է գրուած ըլլան թուղթին մէկ կողմը մի-
այն: 6.— Ծանուցմանց համար մատնաւոր պայմանագրութիւնը
կը կատարուին: 7.— Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է
անհրաժեշտ երկու դահեկանի նամակադրոշմ ի միասին զրկել:

Տարր. Սկզբունք Բրիտ. Վարդապետութեան. գին 2 դհկն:
Տէր. Կոմիտաս Քահանային վարրը. գին 5 դհկն:

ՏՊԱՐԱՆ Կարողիկէ Արձագանգի Բերա, 5 Պայրամ փ. 5-մ Տպարանը տաւանայ-
նի ճոխ և ի վիճակի է որ և իցէ սպազական գործոց համար: Կը տպուին ամեն տե-
տակ՝ ծանուցմունք, գիրքեր, տետրներ, հրաւիրագիրներ, քարտեր, քարդ-ատրէսներ,
մահազդներ, եւն. եւն. Գիները անմեղելի կերպով աժան են: Գեղեցկագիտական ճա-
շակի և տպագրական մաքրութեան կողմէ յաճախորդները անտարակոյս՝ գոհ պիտի
ընան:

WIENER BANK-VEREIN

FONDÉ EN 1869

Capital entièrement versé 150.000.000 de couronnes

Réserves: 49.000.000

SIÈGE CENTRAL

Vienne I. Schottenring

SUCCURSALES:

EN AUTRICHE-HONGRIE: *Agram, Aussig, Bielitz-Biala, Bozen, Bruenn, Budapest, Budweis, Czernowitz, Drohobycz, Friedek-Mistek, Graz, Innsbruck, Jaegerndorf, Karlsbad, Klagenfurt, Krakau, Lemberg, Marienbad, Meran, Oest, Nowosielitza, Pardubitz, Pilsen, Prag, Prosnitz, Przemyśl, Salzburg, St. Poelten, Stanislau, Tarnopol, Tarnow, Teplitz, Teschen, Villach, Wr. Neustadt, Zwickau.*

EN TURQUIE:

Constantinople et Smyrne.

SUCCURSALE DE CONSTANTINOPLE

Siège à Galata, Place du Pont de Karakeuy

Agences à Stamboul, Péra et Scatari.

Le Wiener Bank-Werein fait toutes opérations de Banque et notamment:

Avances en Compte-Courant contre dépôt des titres, effets de commerce ou marchandises;

Escompte d'effets de commerce;

Achat et vente de change sur l'Etranger;

Emission de lettres de crédit et ouverture d'accréditifs simples et documentaires;

Paiements télégraphiques en Turquie et à l'Etranger;

Encaissement d'effets, de coupons, d'obligations amorties ou favorisées aux tirages;

Exécution d'ordres de Bourse sur place et à l'Etranger;

Ouverture de Comptes-Chèques et de comptes-dépôts à intérêt;

Garde de titres, marchandises etc.

Achat de vente de monnaies diverses, matières précieuses, monnaies d'ornements;

Caisse d'Epargne à 3. $\frac{1}{2}$ % d'intérêt.

Location de coffre-fort (à Galata et à Stamboul).

UN BUREAU DE VOYAGE (Représentant des Chemins de fer de l'Etat Autrichien) est attaché à l'Agence de Péra et délivre des billets pour tout l'Univers. Les voyageurs y trouveront toutes facilités possibles et tous renseignements désirés.